

Att anmäla eller avstå

Social inkludering och dess påverkan på individers villighet att rapportera brott i urbana och rurala kontexter: En kvantitativ vinjettstudie

To Report or Refrain

Social Inclusion and Its Impact on Individuals' Willingness To Report Crime in Urban and Rural Contexts: A Quantitative Vignette Study

Examensarbete för kandidatexamen med huvudområdet Socialpsykologi

Vårtermin 2026

Grundnivå 15 högskolepoäng

Författare: Dahlqvist, Elin & Lindstrand, Olivia

Handledare: Sakarias Bank

Examinator: Anette Lundin

Deklarering

Vi, Elin Dahlqvist och Olivia Lindstrand, intygar härmed att vi på egen hand har bedrivit denna uppsats inom ramen för det socialpsykologiska programmet vid Högskolan i Skövde under vårterminen 2026 där syftet har varit att erhålla en kandidatexamen i socialpsykologi.

Vidare intygar vi att denna uppsats är vårt eget arbete och inte tidigare har lämnats in för bedömning vid någon annan kurs eller lärosäte.

Datum: 2026-04-30

Elin Dahlqvist

Olivia Lindstrand

Resumé

Syftet med studien var att analysera sambandet mellan upplevd social inkludering och individers villighet att rapportera brott, samt huruvida detta samband modererades av rapporterad tystnadskultur och boendekontext. Studien baserades på en kvantitativ enkätundersökning genomförd bland myndiga individer i Skaraborg, med ett icke-sannolikhetsbaserat bekvämlighetsurval bestående av 107 deltagare. Deltagare rekryterades genom kontakt med kommuner i Skaraborg, där fyra kommuner distribuerade enkäten via kommunanställda och lokala verksamheter. Rekrytering skedde även via författarnas sociala medier och lokala Facebookgrupper. Data analyserades med hjälp av enkla och multipla regressionsanalyser, inklusive analyser av interaktionseffekter.

Resultatet visade ett signifikant samband mellan upplevd social inkludering och individers villighet att rapportera brott. Dock framkom inga tydliga modererande effekter av rapporterad tystnadskultur eller boendekontext. Slutsatsen var att upplevelsen av social inkludering är relaterad till individers villighet att rapportera brott, vilket tyder på att individer som upplever en högre social inkludering också har en högre villighet att rapportera brott.

Studiens praktiska nytta ligger i att resultaten kan användas som underlag för policyutveckling inom brottsförebyggande arbete. Insatser bör fokusera på flera nivåer samtidigt för att stärka social inkludering, delaktighet och tillhörighet, vilket kan främja individens känslor av trygghet och tillit, samt i sin tur öka villigheten att rapportera brott.

Nyckelbegrepp: *Social inkludering; Brott rapportering; Urban boendekontext; Rural boendekontext; Tystnadskultur; Samhällsskydd; Samhällsfunktion.*

Abstract

The aim of the study was to analyze the correlation between perceived social inclusion and individuals' willingness to report crime, as well as whether this correlation is moderated by a reported culture of silence and residential context. The study was based on a quantitative survey conducted among adults in Skaraborg, with a non-probability convenience sample of 107 participants. Respondents were recruited through contact with municipalities in Skaraborg, where four municipalities distributed the questionnaire through municipal staff and local community services. Additional recruitment was conducted through the authors' social media channels and local Facebook groups. The data were analyzed using simple and multiple regression analyses, including tests of interaction effects.

The results showed a significant correlation between perceived social inclusion and individuals' willingness to report crime. However, no clear moderating effects of a reported culture of silence or residential context were found. The conclusion was that the experience of social inclusion is related to individuals' willingness to report crime, suggesting that individuals who experience higher levels of social inclusion are also more willing to report crime.

The practical value of the study lies in the fact that the results can be used as a basis for policy development in crime prevention work. Efforts should focus on multiple levels simultaneously to strengthen social inclusion, participation, and belonging, which may promote individuals' feelings of safety and trust, and in turn increase the willingness to report crime.

Keywords: Social inclusion; Crime reporting; Urban living context; Rural living context; Culture of silence; Community safety; Societal functioning.

Förord

Vi vill först och främst rikta ett tack till vår handledare, Sakarias Bank, för värdefull vägledning och stöd under arbetets gång. Arbetet har varit både utmanande och lärorikt och har gett oss goda kunskaper inom området samt en ökad förståelse för hur en vetenskaplig studie ska bedrivas.

Slutligen vill vi tacka de deltagare som tog sig tid att medverka i studien då deras bidrag har varit avgörande för uppsatsens genomförande.

Innehållsförteckning

1. Introduktion	1
1.1 Inledning.....	1
1.2 Syfte	3
1.3 Hypoteser	4
2. Tidigare forskning	5
2.1 Sökstrategi och urvalsprocess	5
2.2 Social inkludering och villighet att rapportera brott	6
2.3 Individuella och institutionella faktorer	7
2.4 Sociala normer och boendekontext	7
2.5 Sammanfattning och egen positionering	8
3. Teoretisk utgångspunkt	9
3.1 Argumentation för val av teorier	9
3.2 Capability Approach.....	10
3.3 Self-Determination Theory.....	10
3.4 Teoriernas samspel i studien som helhet	11
4. Metod	12
4.1 Vetenskapsteoretisk ansats	12
4.2 Design.....	13
4.3 Operationalisering	15
4.4 Empiriskt instrument	17
4.5 Urvalsmetod	19
4.6 Tillvägagångssätt.....	20
4.6.1 Pilotstudie.....	21
4.7 Analysmetod.....	21
4.7.1 Motivering till val av analysmetod.....	21
4.7.2 Analysgenomförande	22
4.7.3 Kontroll av statistiska antaganden.....	24
4.7.4 Kodning	25
4.8 Etiska krav.....	26
4.9 Kvalitetskriterier.....	28

5. Resultat	30
5.1 Deskriptiv statistik.....	30
5.2 Inferentiell statistik.....	31
6. Analys	34
7. Diskussion och slutsatser	36
7.1 Resultatdiskussion.....	36
7.2 Metoddiskussion.....	39
7.2.1 Urval och datainsamling.....	39
7.2.2 Kvalitetskriterier	41
7.2.3 Etiska reflektioner	42
7.3 Studiens betydelse och framtida forskning	42
7.4 Slutsatser	44
Referenslista	45
Bilagor	49
Bilaga 1: Tabell 1 - Sökhistorik för litteratursökning.....	49
Bilaga 2: Tabell 2 - Inklusionskriterier och exklusionskriterier vid litteratursökning	50
Bilaga 3: Tabell 3 - Översikt av inkluderade artiklar	51
Bilaga 4: PRISMA flödesschema - litteraturöversikt.....	53
Bilaga 5: Operationaliseringsmatris - Huvudbegrepp.....	54
Bilaga 6: Operationaliseringsmatris – Social inkludering.....	55
Bilaga 7: ESIS (Experiences of Social Inclusion Scale).....	56
Bilaga 8: Operationaliseringsmatris – Villighet att rapportera brott	57
Bilaga 9: Operationaliseringsmatris – Rapporterad tystnadskultur.....	58
Bilaga 10: Informationsbrev.....	59
Bilaga 11: Enkät	60
Bilaga 12: Utskick till kommuner	65
Bilaga 13: Publicering på Facebook.....	66
Bilaga 14: Histogram och Q-Q-plots över samtliga indexvariabler.....	67

1. Introduktion

1.1 Inledning

Individens villighet att rapportera brott är avgörande för rättsväsendets möjligheter att upptäcka, utreda och förebygga brottslighet. Denna villighet omfattar inte enbart det faktiska genomförandet av en anmälan, utan även individens intentioner, motivation och upplevda möjligheter att vända sig till rättsväsendet (Rengifo, Slocum & Chillar 2019). Dessa intentioner påverkas av faktorer såsom tillit till polisen, upplevelser av rättvist bemötande och sociala normer (Goudriaan 2006; Wallengren, Wigerfelt, Wigerfelt & Mellgren 2020). Faktorer som social tillhörighet, normer och tillit till samhällsinstitutioner blir därmed centrala för att förstå varför individer rapporterar brott eller avstår från att göra det. Individens villighet att rapportera brott kan således betraktas som ett socialt förankrat beteende där individens handlingsutrymme och möjligheter att agera och fatta beslut, formas i relation till deras sociala omgivning.

I Sverige har polis och myndigheter uppmärksammat en utveckling där vissa former av brottslighet beskrivs som mer allvarliga och i högre grad samhällshotande, samtidigt som brottsligheten i ökad utsträckning har förflyttats till digitala och svåråtkomliga miljöer (SVT Nyheter 2025; Aftonbladet 2025). I dessa miljöer används nätbaserade plattformar bland annat för narkotikahandel, cyberattacker och rekrytering av ungdomar till kriminalitet, där brotten ofta sker anonymt och skyddat (Polismyndigheten 2024; TechTidningen 2025; Brottsförebyggande rådet 2021). Denna utveckling kan försvåra individens möjligheter att identifiera och rapportera brott. Samtidigt uppmanar polisen återkommande allmänheten att rapportera brott, vilket indikerar att villigheten att rapportera brott inte kan tas för given (Sveriges Radio 2025; SVT Nyheter 2025; TV4 2026). När brott inte rapporteras förblir de oupptäckta, vilket bidrar till både otrygghet i samhället och mörkertal i brottsstatistiken.

Ett centralt begrepp i relation till brottsrapportering är social inkludering, vilket definieras som individens upplevelse av tillhörighet, erkännande och tillgång till socialt stöd i samhället (Leemann et al. 2022, s. 402-403). Tidigare studier har främst fokuserat på närliggande begrepp såsom tillit, social sammanhållning och processuell rättvisa i relation till brottsrapportering (Vidales et al. 2009; Wallengren et al. 2020). Samtidigt saknas studier som specifikt behandlar upplevd social inkludering i relation till villighet att

rapportera brott i olika boendekontexter såsom urbana och rurala miljöer, exempelvis storstad respektive landsbygd och förort. Tidigare forskning visar att studier inom ämnet i högre grad är inriktade mot främst urbana miljöer, medan rurala kontexter är mindre utforskade (Abraham & Ceccato 2022; Wells & Weisheit 2004). Inom en svensk kontext har befintliga studier främst genomförts i urbana kontexter, såsom Göteborg och Malmö (Wallengren et al. 2020). Detta pekar på en kunskapslucka kring hur upplevd social inkludering är associerad med individers villighet att rapportera brott i mindre orter.

Tidigare forskning visar dessutom att brottsnivåer och självrapporterad utsatthet generellt är lägre i mindre samhällen och på landsbygd än i storstäder (Brottsförebyggande rådet 2025). Dessa skillnader behöver dock förstås i relation till sociala processer, då forskning visar att beslutet att anmäla brott i hög grad formas av sociala sammanhang, normer och relationer snarare än individuella överväganden (Goudriaan 2006). Barclay, Donnermeyer & Jobes (2004) beskriver att i rurala miljöer, där sociala relationer och lojalitetsband kan vara starka, kan boendekontexten å ena sidan minska villigheten att rapportera, exempelvis genom att individer undviker att rapportera någon i sin omgivning. Å andra sidan kan samma kontext öka villigheten, eftersom det kan finnas en vilja att skydda den lokala sammanhållningen. I urbana miljöer där individen i större utsträckning är mer anonym, kan villigheten att rapportera brott på liknande sätt påverkas i olika riktningar. Anonymiteten kan underlätta anmälningar då det potentiellt kan vara svårare att identifiera vem som rapporterat, men den kan likväl minska villigheten genom att ansvaret upplevs som diffust och lättare överläts på någon annan. I sociala miljöer kan brottsrapportering dessutom begränsas av normer som gör att individer avstår från att anmäla brott av rädsla för sociala konsekvenser, såsom repressalier eller hot (Brottsförebyggande rådet 2019). Detta kan förstås som ett uttryck för en tystnadskultur, där negativa företeelser inte påtalas eller uppmärksammas (Svenska Akademien 2026). Detta kan i sin tur begränsa individers handlingsutrymme och villighet att rapportera brott. Baserat på denna utgångspunkt är det relevant att analysera hur sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott varierar beroende på graden av rapporterad tystnadskultur och boendekontext.

Studien syftar därför till att fylla den identifierade kunskapsluckan genom att analysera upplevd social inkludering som en central förklaringsfaktor för individers villighet att rapportera brott, samt huruvida detta samband varierar beroende på graden av rapporterad tystnadskultur och boendekontext (urbana respektive rurala miljöer). Studien är relevant

för individers välbefinnande i vardagslivet i dagens digitaliserade samhälle, eftersom trygghet, tillit och möjligheten att få stöd vid brottsutsatthet är centrala för individers välbefinnande. Genom att studera sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott belyser studien hur känslor av delaktighet och tillhörighet kan påverka individers handlingsutrymme och därigenom bidra till välbefinnande.

Mot denna utgångspunkt inriktar sig studien till myndiga individer i den allmänna befolkningen bosatta i både urbana och rurala miljöer. Detta är relevant att studera ur ett socialpsykologiskt och samhällsligt perspektiv då individers villighet att rapportera brott formas i samspelet mellan individ och social kontext (Goudriaan 2006), där normer och upplevelser av tillhörighet kan påverka individers handlingsutrymme. Detta kan bidra till att förklara variationer i upplevelser av trygghet, delaktighet och tillgång till samhällets institutioner. När brott inte rapporteras riskerar erfarenheter att förbli osynliga, vilket kan bidra till ojämlika samhällsliga förutsättningar till samhällets skydd. För att förstå dessa erfarenheter utgår analysen från Capability Approach (Sen 1999) och Self-Determination Theory (Deci & Ryan 2000), som belyser hur upplevd förmåga, agens och sociala behov kan påverka individers handlingsutrymme och i sin tur villigheten att rapportera brott.

Den praktiska relevansen ligger därmed i att identifiera och belysa samband mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott, vilket är centralt för aktörer inom rättsväsendet såsom polis eller brottsförebyggande verksamheter som är beroende av allmänhetens brottsrapportering för att hantera och förebygga brott. Kunskap om dessa samband kan bidra till insatser som stärker individers möjligheter att rapportera brott och därigenom främjar ett mer jämlikt rättssystem. Vidare är studien relevant för yrkesverksamma inom socialt arbete som arbetar med frågor som berör trygghet och inkludering, samt för organisationer som möter brottsutsatta individer.

1.2 Syfte

Studien syftar till att analysera i vilken utsträckning det finns ett samband mellan upplevd social inkludering och individers villighet att rapportera brott, samt om detta samband modereras av rapporterad tystnadskultur och boendekontext.

1.3 Hypoteser

För att pröva studiens syfte har följande oriktade hypoteser formulerats:

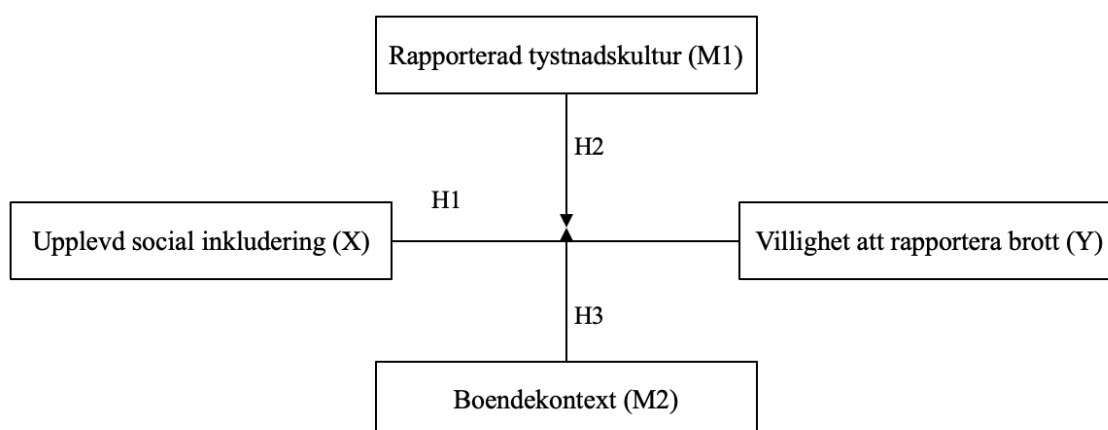
H1: Upplevd social inkludering har ett samband med individers villighet att rapportera brott.

H2: Sambandet mellan upplevd social inkludering och individers villighet att rapportera brott modereras av rapporterad tystnadskultur.

H3: Sambandet mellan upplevd social inkludering och individers villighet att rapportera brott modereras av boendekontext (urban respektive rural).

Figur 1

Hypoteser och forskningsdesign

Not. Upplevd social inkludering antas ha ett direkt samband med individers villighet att rapportera brott (H1). Vidare visar modellen att detta samband kan variera beroende på graden av rapporterad tystnadskultur (H2) samt mellan olika boendekontexter (H3), vilket innebär att dessa faktorer fungerar som modererande variabler som påverkar styrkan eller riktningen i sambandet mellan X och Y. Samtliga hypoteser utgår från en tvåsidig hypotesprövning.

2. Tidigare forskning

Detta kapitel redogör för använda databaser, inklusions-och exklusionskriterier för artikelsökning, sökstrategier, samt det nuvarande kunskapsläget och identifierade kunskapsluckor baserat på tidigare forskning.

2.1 Sökstrategi och urvalsprocess

Litteratursökningarna genomfördes i databaserna Web of Science, PsycINFO och Academic Search Premier under perioden 24–26 november 2025. Dessa databaser valdes då de innehåller ett brett urval av vetenskapliga publikationer, inklusive peer review-granskade artiklar inom samhällsvetenskap och psykologi, vilket är centralt för studiens inriktning. Användning av flera databaser ökade sannolikheten för att identifiera relevant forskning, då det gav tillgång till fler publikationer. Sökningarna genomfördes med booleska operatorer (AND, OR) för att kombinera centrala sökord samt trunkering för att fånga fler variationer av relevanta termer. Ett exempel på kombinationer av sökord var: *(Urban OR Rural) AND (social inclus* OR social cohes* OR "social belonging") AND (crime report* OR "willingness to report crime")*. En fullständig tabell över sökorden, antal träffar och databaser återfinns i Bilaga 1.

Urvalsprocessen inspirerades av riktlinjer i Cochrane Handbook (Higgins et al. 2019), och samtliga artiklar screenades manuellt med hjälp av screeningverktyget Rayyan. För att säkerställa relevans formulerades inklusions-och exklusionskriterier innan screeningprocessen. Endast empiriska, peer-review granskade artiklar inkluderades medan litteraturöversikter exkluderades. Vidare inkluderades studier som behandlade både urbana och rurala kontexter samt begrepp relaterade till upplevd social inkludering såsom social sammanhållning, social exkludering, deltagande eller tillhörighet. Studier som inkluderade en koppling till brottsrapportering generellt inkluderades även. För en fullständig sammanställning av inklusions-och exklusionskriterierna se Bilaga 2.

Sökningarna gav totalt 2516 träffar. Efter borttagning av totalt 70 dubletter återstod 2446 artiklar som granskades på titel-och abstraktnivå. I detta steg exkluderades 2343 artiklar som inte uppfyllde inklusionskriterierna, varefter 103 artiklar granskades i fulltext. Vid fulltextgranskningen exkluderades ytterligare 93 artiklar utifrån de förutbestämda kriterierna. Dessa saknade relevans för begrepp relaterade till social inkludering eller saknade koppling till brottsrapportering, samt behandlade andra typer av rapportering än

rapportering av brott. Detta resulterade i att 10 artiklar inkluderades då dessa uppfyllde förutbestämda inklusionskriterier (se Bilaga 3). Sökningarna resulterade däremot i ett mycket begränsat antal studier som direkt motsvarade studiens syfte, vilket indikerar en kunskapslucka inom forskningen om sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott. Litteratursökningen resulterade vidare i en avsaknad av studier som behandlar hur detta samband är associerad till boendekontext respektive graden av rapporterad tystnadskultur. Urvalsprocessen redovisas i ett PRISMA-flödesschema anpassat efter Page et al. (2021) och presenteras i Bilaga 4.

2.2 Social inkludering och villighet att rapportera brott

Tidigare forskning visar att relationen mellan individ och rättssystem utgör en central betydelse för villigheten att rapportera brott. Detta stöds av Wallengren et al. (2020) som i en svensk kontext belyser att romer som nationell minoritet uppvisar låg tillit till rättsväsendet. Upplevelser av processuell orättvisa utgör den starkaste förklaringsfaktorn till denna misstro. Detta bekräftas av Sarpong och Reisig (2022) i en annan studiekontext, som visar att upplevelser av processuell rättvisa spelar en viktig roll för relationen mellan individ och polis. Processuell rättvisa handlar om i vilken utsträckning människor upplever att de bemöts respektfullt, opartiskt och får möjlighet att komma till tals (Sarpong & Reisig 2022). När dessa villkor saknas minskar förtroendet och viljan att samarbeta med polisen. Vidare beskriver Wallengren et al. (2020) att historiska erfarenheter av diskriminering och statlig kontroll bidrar till en kollektiv misstro mot myndigheter. Detta är ett uttryck för social exkludering, där relationen till samhällsinstitutioner präglas av marginalisering. Den låga tilliten minskar benägenheten att rapportera brott och visar hur bristande social inkludering påverkar tillgången till rättssystemet. På motsvarande sätt visar Vidales, Day och Powe (2009) i en amerikansk kontext att samarbeten mellan polis och migrationsmyndigheter skapar rädsla och försämrade relationer mellan minoritetsbefolkning och polisen. Efter att ett samarbete initierades rapporterade latinska respondenter fler polisstopp samtidigt som polisen uppfattades vara mindre hjälpsam. I samband med detta uttryckte de en mindre villigheten att rapportera brott. När rättssystemet uppfattas som kontrollerande mot vissa grupper, snarare än skyddande, undermineras tilliten till institutionerna. En sådan utveckling är ett tecken på social exkludering, där individen inte upplever sig som en legitim del av det

samhälleliga skyddssystemet. Den minskade villigheten att rapportera brott framträder därmed som en konsekvens av upplevd exkludering och institutionell misstro.

2.3 Individuella och institutionella faktorer

En central faktor bakom villigheten att rapportera brott är hur allvarligt brottet uppfattas av den utsatta personen. Tidigare forskning visar att grövre brott oftare anmäls än mindre allvarliga händelser, eftersom behovet av skydd och upprättelse ökar (Zhang, Messner & Liu 2007). Samtidigt påverkas viljan att rapportera av tilliten till rättsväsendet. Om individen tror och upplever att polisen kommer att ta händelsen på allvar och agera, ökar sannolikheten att brottet rapporteras (Fisher, Cullen & Turner 2003). Vidare kan rädsla för negativa konsekvenser minska viljan att rapportera brott. Exempelvis har oro för utvisning eller kontakt med migrationsmyndigheter visat sig minska sannolikheten att rapportera brott och försvaga tilliten till rättvis behandling (Becerra, Wagaman & Androff et al. 2017; Messing, Becerra, Ward-Lasher & Androff 2015). För vissa grupper kan kontakten med rättssystemet därför upplevas som en risk snarare än ett skydd.

2.4 Sociala normer och boendekontext

Villigheten att rapportera brott kan även formas av sociala normer i lokalsamhället. Dessa normer kan både utgöra hinder för brottsrapportering och samtidigt ha betydelse för brottsutsatthet. Riley et al. (2017) visar att hög social sammanhållning är förknippad med en lägre exponering för brott, i synnerhet våldsbrott. Detta förstås utifrån kollektiv förmåga, vilket innefattar social sammanhållning och social kontroll inom ett lokalsamhälle (Riley et al. 2017). Detta indikerar att starka sociala band och gemensamma normer har betydelse för hur brott tar sig uttryck i olika sociala sammanhang, vilket i sin tur kan påverka relationen till brottsrapportering.

En annan studie visar att hög social sammanhållning inte enbart verkar brottsförebyggande, utan samtidigt kan bidra till informella normer där brott inte rapporteras. Detta förtydligas av Barclay et al. (2004) som visar att informella normer och lojalitetsband i rurala samhällen kan skapa sociala barriärer där individer avstår från att rapportera brott till följd av att undvika social exkludering. Detta baseras på enkätdata från 620 lantbrukare med fokus på erfarenheter av boskapsstölder och hur detta hanteras i lokalsamhället (Barclay et al. 2004). Resultaten visar att mindre än hälften av brotten rapporterades till polisen. Detta förklaras av att det kan vara svårare att rapportera brott i

små samhällen då sociala relationer kan vara starkare, eftersom det kan existera informella normer om att upprätthålla goda relationer och undvika konflikter med sina grannar. I studien framkommer att individer förväntas avstå från att ange misstänkta gärningspersoner av rädsla för sociala konsekvenser (Barclay et al. 2004). Detta kan bero på en social press kring att inte rapportera brott, då individer annars riskerar att exkluderas från gemenskapen.

Barclay et al. (2004) resultat kan förstås i relation till begreppet tystnadskultur där individer som bevittnar eller utsätts för brott, kan uppleva en social press att inte anmäla brott för att undvika negativa konsekvenser, såsom social exkludering eller försämrade relationer till grannar. Detta påvisar hur villigheten att rapportera brott även kan begränsas i miljöer där den sociala sammanhållningen är hög.

Betydelsen av dessa sociala normer behöver dock förstås i relation till den boendekontext individen befinner sig i. Nelson, Coleman & Corcoran (2010) lyfter fram att relation till familj och lokalsamhälle, kan ha olika betydelse beroende på om individen befinner sig i en urban eller rural kontext. Detta indikerar att den sociala kontexten påverkar hur relationer och normer formar individers handlande, vilket därigenom kan påverka hur individer förhåller sig till att rapportera brott.

2.5 Sammanfattning och egen positionering

Kunskapsläget indikerar att villigheten att rapportera brott påverkas av en rad individuella och institutionella faktorer såsom brottets upplevda allvar, upplevelser av processuell rättvisa samt rädsla för negativa konsekvenser. Samtidigt framhålls individens sociala position och relation till samhällsinstitutioner som centrala aspekter, där låg tillit och upplevelser av marginalisering begränsar både villigheten och den faktiska möjligheten att använda rättssystemet. Även sociala faktorer såsom normer, relationer och boendekontext kan samverka i hur individer förhåller sig till brottsrapportering genom att antingen möjliggöra eller begränsa handlingsutrymmet att rapportera brott.

Upplevd social inkludering studeras sällan som en övergripande och sammanhållen förklaringsfaktor. I stället behandlas närliggande begrepp såsom tillit, diskriminering, marginalisering, social sammanhållning, processuell rättvisa och social exkludering separat och inom skilda teoretiska ramar (Vidales et al. 2009; Wallengren et al. 2020; Sarpong & Reisig 2022; Riley et al. 2017). Upplevd social inkludering som självständigt

analytiskt begrepp framträder därmed som otillräckligt utforskat i relation till individers villighet att rapportera brott. Kunskapsluckan består således inte i avsaknaden av forskning om brottsrapportering i sig, utan i bristen på studier som samlar dessa dimensioner inom en gemensam begreppslig förståelse för upplevd social inkludering. Denna studie positionerar sig i den identifierade kunskapsluckan genom att studera upplevd social inkludering som ett samlat begrepp i relation till villighet att rapportera brott. Studien bidrar därmed till att fylla en empirisk lucka i forskningsfältet.

Baserat på tidigare forskning hade även ytterligare aspekter av brottsrapportering kunnat inkluderas i studiens syfte såsom brottets upplevda allvar. Forskning inom området pekar exempelvis på att hur allvarligt ett brott uppfattas påverkar i sin tur sannolikheten att det rapporteras eller inte (Zhang, Messner & Liu 2007). Studiens fokus ligger dock inte på enskilda brott i sig. Med hänsyn till den valda forskningsdesignen och fokus på upplevd social inkludering, positionerar sig studien till upplevelser av social inkludering och dess samband med individers villighet att rapportera brott.

3. Teoretisk utgångspunkt

Detta avsnitt presenterar studiens teoretiska utgångspunkt och redogör för valet av dessa samt hur de tillsammans bidrar till att förstå studiens centrala begrepp och samband. Capability Approach och Self-Determination Theory tillämpas i denna studie för att analysera hur individens faktiska möjligheter, upplevelse av tillhörighet och känsla av inflytande påverkar individens villighet att rapportera brott.

3.1 Argumentation för val av teorier

I kapitlet för tidigare forskning framkom att individers upplevelse av tillhörighet, tillit och känsla av att bli rättvist behandlade, kan påverka villigheten att rapportera brott. För att analysera dessa dimensioner i relation till studiens syfte och hypoteser krävs ett teoretiskt perspektiv som belyser individuella och sociala faktorer. Capability Approach tillämpas därför för att analysera hur individers handlingsutrymme påverkar villigheten att rapportera brott, medan Self-Determination Theory bidrar till att förstå hur upplevelser av autonomi och relateradhet kan forma individers upplevelser av social inkludering. Genom att kombinera dessa teorier blir det möjligt att analysera hur upplevd social inkludering är associerad med individers villighet att rapportera brott.

3.2 Capability Approach

Capability Approach (CA) utvecklades av Amartya Sen, som introducerade capability-begreppet och lade grunden till ramverket i sina tidiga arbeten (Leemann et al. 2022, s. 4). CA formulerades inte som ett fullständigt ramverk i Sens tidiga texter men utvecklades senare en sammanhållen modell som betonar människors faktiska möjligheter att leva ett liv de värderar (Sen 1999, s. 10). Fokus ligger på individers faktiska handlingsförmåga att forma sina liv, snarare än enbart resurser som ger möjligheter till detta (Sen 1980, s. 218-219). Centrala begrepp inom CA är Capabilities, vilket handlar om individens faktiska förmågor såsom att påverka sin livssituation (Sen 1980, s. 218; 1999, s. 75). Functionings handlar om det individen faktiskt gör, exempelvis att engagera sig och känna gemenskap (Sen 1999, s. 75). Agency syftar på individens upplevelse av inflytande över sitt eget liv. (Sen 1999, s. 189-191). CA används i denna studie för att analysera hur sociala faktorer påverkar individens handlingsutrymme att rapportera brott.

Upplevd social inkludering operationaliserades i denna studie med stöd av Experiences of Social Inclusion Scale (ESIS), utvecklad av Leemann, Martelin, Koskinen, Härkänen och Isola (2022). Deras arbete bygger på CA och beskriver social inkludering som en subjektiv upplevelse som formas av meningsfullhet, tillhörighet, agens och upplevelsen av att vara erkänd och behövd i sociala sammanhang (Leemann et al. 2022, s. 402-403).

3.3 Self-Determination Theory

Self-Determination Theory (SDT) fokuserar på människans grundläggande psykologiska behov och är utvecklad av Deci och Ryan (2000). SDT används i denna studie som ett kompletterande perspektiv vid sidan av CA och betonar att vissa behov måste tillfredsställas för att individen ska uppleva välbefinnande och meningsfullhet (Deci & Ryan 2000, s. 229). De tre centrala behoven är autonomi, kompetens och relateradhet. Autonomi avser individens faktiska möjlighet och förmåga att bestämma över sitt eget liv, medan kompetens handlar om känslan av att kunna hantera och klara av olika situationer eller uppgifter. Relateradhet avser känslan av samhörighet, tillhörighet, sociala relationer, socialt stöd samt tillit till andra människor (Deci & Ryan 2000, s. 229-230). Brist på relateradhet och social tillit kan därför minska upplevelsen av meningsfullhet och viljan att samarbeta samhälleliga institutioner, såsom att rapportera brott.

3.4 Teoriernas samspel i studien som helhet

Tillsammans möjliggör CA och SDT en analys av individers faktiska handlingsutrymme samt sociala och psykologiska upplevelser som påverkar om detta handlingsutrymme omsätts i handling. Capability Approach bidrar med ett perspektiv på individens faktiska möjligheter att använda rättssystemet. Även om rätten att anmäla brott formellt gäller alla, kan individers upplevelser av tillit, marginalisering eller tidigare erfarenheter av myndigheter påverka om rättssystemet upplevs som tillgängligt. I detta sammanhang blir capability relevant för att förstå i vilken utsträckning individer upplever att de faktiskt kan använda rättssystemet, medan functioning kan förstås som den konkreta handlingen att rapportera ett brott. Upplevelser av social inkludering eller exkludering kan därmed påverka om möjligheten att rapportera brott omsätts i praktiken.

SDT kompletterar detta perspektiv genom att belysa de psykologiska behov som påverkar individers motivation att använda samhällliga institutioner. Upplevelser av autonomi, kompetens och relateradhet kan påverka om individer upplever att det är meningsfullt och möjligt att rapportera brott. Relateradhet, som handlar om känslan av tillhörighet och social förankring, är nära kopplad till begreppet upplevd social inkludering. Om individer upplever att de är en del av samhället och att samhällsinstitutioner behandlar dem rättvist, kan detta stärka både tilliten till rättssystemet och viljan att använda det.

Inom SDT förstås autonomi som individens upplevelse av att kunna fatta egna beslut och agera utifrån sin egen vilja. I sammanhang där tystnadskultur råder kan denna autonomi begränsas genom sociala normer eller informella regler som gör att individer inte upplever att de kan tala öppet eller fritt. I sådana situationer kan individer känna ett socialt tryck att avstå från att rapportera brott, vilket innebär att beslutet att rapportera i större utsträckning styrs av sociala normer än av individens egen vilja. I relation till SDT kan tystnadskultur därmed förstås som en social kontext som begränsar individers autonomi och därigenom minskar motivationen att rapportera brott.

Genom att kombinera CA och SDT kan studien analysera hur social inkludering både kan påverka individers faktiska möjligheter att använda rättssystemet och deras motivation att göra det. Capability Approach bidrar med ett strukturellt perspektiv på individers handlingsutrymme, medan SDT synliggör de sociala och psykologiska dimensioner som påverkar individers vilja att agera. Tillsammans möjliggör teorierna en mer samlad

förståelse av hur upplevd social inkludering kan påverka individers villighet att rapportera brott.

Utifrån dessa teoretiska ramverk kan upplevd social inkludering förstås som en central förklaringsfaktor som påverkar individers handlingsutrymme och motivation att rapportera brott, samtidigt som teorierna förklarar att denna relation är beroende av den sociala kontexten. Tystnadskultur kan exempelvis begränsa individers autonomi genom sociala normer som motverkar rapportering, medan boendekontext kan påverka tillgången till socialt stöd och institutionell tillit. Dessa faktorer kan därför fungera som modererande effekter som påverkar hur starkt social inkludering samverkar med individers villighet att rapportera brott.

4. Metod

Detta kapitel redogör för studiens metodologiska utgångspunkter och tillvägagångssätt. Inledningsvis presenteras den vetenskapsteoretiska ansatsen, följt av studiens design, datainsamling och urvalsmetod. Kapitlet avslutas med en redogörelse för analysmetod, etiska överväganden samt kvalitetskriterier.

4.1 Vetenskapsteoretisk ansats

Studien bygger på ett objektivistiskt ontologiskt antagande om att sociala fenomen existerar oberoende av individers tolkningar (Wetherell, McGhee & Stevens 1998, s. 7). Detta perspektiv betraktar sociala fenomen såsom upplevd social inkludering och tystnadskultur, som sociala strukturer som påverkar individers beteenden. Ett ontologiskt synsätt antar att dessa sociala fenomen har en verklig existens och kan mätas empiriskt.

Ur ett epistemologiskt perspektiv vilar studien på en positivistisk och empiristisk kunskapssyn. Detta innebär att sociala fenomen förstås som mätbara och möjliga att analysera genom att pröva teoretiska antaganden i syfte att generera kunskap (Devalle 1998, s. 140). För denna studie innebär detta att upplevd social inkludering, rapporterad tystnadskultur och villighet att rapportera brott antas vara observerbara och mätbara genom kvantitativa mätindikatorer.

Utöver detta kompletteras studiens ontologiska och epistemologiska utgångspunkter av vetenskaplig realism. Enligt Wetherell och Still (1998, s. 104) innefattar vetenskaplig realism en syn på att underliggande, icke-observerbara sociala fenomen kan ha verkliga

effekter på individers beteenden. Detta förutsätter ett antagande om att även icke-observerbara fenomen såsom upplevd social inkludering och normer kopplade till tystnadskultur kan ha verkliga och påtagliga effekter på individers beteenden. Även om dessa fenomen inte är direkt observerbara kan deras effekter synliggöras genom kvantitativa mätinstrument som fångar mönster i individers intentioner och beteenden. Dessa vetenskapsteoretiska utgångspunkter motiverar därmed användningen av en kvantitativ metodologisk ansats. Detta möjliggör analys av hur upplevd social inkludering relaterar till viljan att rapportera brott, med fokus på att identifiera och upptäcka mönster i individers villighet att rapportera brott snarare än att tolka individuella upplevelser.

4.2 Design

Denna studie utgick från en kvantitativ ansats och design. En kvantitativ ansats förutsätter mätning av variabler och används för att analysera relationer mellan dessa genom statistiska metoder (Clark-Carter 2024, s. 4). Valet av denna ansats motiverades av studiens syfte att analysera sambandet mellan upplevd social inkludering och individers villighet att rapportera brott, samt huruvida detta samband modererades av rapporterad tystnadskultur och boendekontext. Studien utgick därmed från mätbara variabler som operationaliserades genom enkätfrågor och analyserades statistiskt för att pröva samband.

Den metodologiska ansatsen baserades på ett deduktivt angreppssätt. Detta innebär att studien utgick från etablerade teorier eller teoretiska antaganden, vilka låg till grund för de hypoteser som formulerades före datainsamlingen och därefter prövades empiriskt genom att studiens resultat antingen bekräftade eller förkastade hypoteserna (Clark-Carter 2024, s. 10). De teoretiska antaganden som låg till grund för hypoteserna om upplevd social inkludering, rapporterad tystnadskultur och boendekontext i relation till villighet att rapportera brott fungerade därmed som en styrande ram för forskningsprocessen.

Utöver detta inkluderade designen prövning av moderators samband, där rapporterad tystnadskultur och boendekontext utgjorde moderatorvariabler, i syfte att pröva huruvida sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott varierade beroende på nivån av en sådan variabel (Baron & Kenny 1986, s. 1174). Detta innebar att effekten av upplevd social inkludering kunde vara starkare eller svagare beroende på graden av rapporterad tystnadskultur samt variera mellan boendekontext (urban/rural).

Studiens datainsamlingsmetod baserades på vinjetter som integrerades i en enkät för att pröva studiens hypoteser. En vinjett består av en kortfattad beskrivning av ett scenario, utformad för att spegla vardagliga förhållanden och situationer (Lavrakas et al. 2019, s. 394). Designen kan därmed beskrivas som en vinjettbaserad enkätstudie, där hypotetiska scenarier kombinerades med enkätfrågor i syfte att mäta respondenternas intentioner i standardiserade scenarier. Vinjetter fungerar som indirekta mätinstrument som fångar individers intentioner på ett mer nyanserat vis jämfört med direkta mätinstrument (Lavrakas et al. 2019, s. 394). Detta beror på att respondenterna tar ställning till en konkret situation snarare än att besvara direkta och generella frågor, vilket bidrar till mer nyanserade bedömningar. På så sätt möjliggjorde användningen av vinjetter en analys av hur variationer i upplevd social inkludering relaterade till respondenternas bedömningar i hypotetiska brottscenarier.

Vinjetterna presenterade standardiserade situationer där samtliga respondenter tog ställning till samma typ av brottscenarier, vilket skapade jämförbara förutsättningar mellan respondenterna. Upplevd social inkludering mättes separat genom enkätfrågor och utgjorde studiens oberoende variabel, vilket innebär att variationer i upplevd social inkludering utgick från respondenternas egna självskattningar. Designen utgjorde således en icke-experimentell enkätstudie då inga variabler manipulerades och deltagarna inte fördelades mellan olika grupper (Clark-Carter 2024, s. 6).

En central fördel med vinjetter är att de erbjuder realistiska men samtidigt kontrollerade representationer av sociala situationer (Lavrakas et al. 2019, s. 394). Att presentera samma hypotetiska situation för samtliga respondenter skapade förutsättningar för en mer systematisk analys av variationer i deras ställningstaganden. Kombinationen av vinjetter med enkätmetodik bidrog även till att generera ett större urval jämfört med kvalitativa datainsamlingsmetoder såsom intervjuer, vilket medverkade till att öka studiens statistiska styrka (Clark-Carter 2024, s. 164).

Det är samtidigt relevant att problematisera hur väl vinjetter fångar individers faktiska handlande. Å ena sidan fanns det en risk att respondenternas svar inte fullt ut speglade hur de faktiskt skulle agera i en verklig brottssituation. Å andra sidan är inte själva syftet med vinjetter att fånga individers faktiska beteenden, utan deras intentioner i hypotetiska situationer (Atzmüller & Steiner 2010, s. 128–129). Användningen av vinjetter motiverades därmed av möjligheten att analysera hur respondenterna förhöll sig till

hypotetiska brottsituationer för att pröva studiens hypoteser och de teoretiska antaganden som låg till grund för dessa.

4.3 Operationalisering

Studiens centrala begrepp operationaliserades genom flera mått och indikatorer i enlighet med en kvantitativ ansats, i syfte att möjliggöra statistisk analys av studiens hypoteser. Operationalisering avser processen där abstrakta begrepp omvandlas till mätbara variabler genom att delas upp i underliggande indikatorer, vilka operationaliseras genom specifika items (påståenden) (Clark-Carter 2024, s. 29–30).

Studiens huvudbegrepp består av upplevd social inkludering, rapporterad tystnadskultur, villighet att rapportera brott samt boendekontext. Dessa begrepp operationaliserades till variabler som mättes genom enkätfrågor via femgradiga Likert-skalor, med undantag för boendekontext som mättes genom en nominal kategorivariabel (se Bilaga 5).

Boendekontext mättes genom respondenternas egna skattningar av vilken typ av bostadsområde de tillhörde. Respondenterna ombads ange om de bodde i (1) storstad eller stadskärna, (2) centrum i mindre stad eller tätort och (3) förort eller landsbygd. Variabeln behandlades som en kategorisk variabel och användes i analysen som en moderator för att analysera variationer i sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott. I stället för att utgå från externt definierade kategoriseringar av boendekontext, baserades indelningen på respondenternas egna bedömningar. Detta beror på att det existerar en avsaknad av etablerade mått för hur olika boendekontexter bör avgränsas, särskilt i områden som inte entydigt kan klassificeras som urbana eller rurala. Skaraborg är en delregion i Västra Götalands län och består av 15 kommuner med totalt cirka 270 000 invånare (Lövgren 2023). En betydande andel av Sveriges livsmedelsproduktion sker i Skaraborg, vilket innebär att regionen kan beskrivas som ett jordbruksdominerat område (Livet i Skaraborg 2024). Detta förklarar ytterligare svårigheten att dra tydliga gränser mellan urbana och rurala miljöer, då regionen till stor del består av mindre tätorter omgivna av landsbygd, där övergångarna mellan olika boendekontexter är gradvisa snarare än tydligt avgränsade.

Upplevd social inkludering utgjorde en av studiens oberoende variabler och operationaliserades genom flera underbegrepp såsom meningsfullhet, erkännande, tillhörighet, handlingsutrymme, socialt stöd, socialt förtroende samt autonomi och

kompetens. Dessa underbegrepp omvandlades till tio enkät-items, exempelvis ”*Mitt liv eller min tillvaro har ett tydligt syfte för mig*” (se Bilaga 6).

Operationaliseringen inspirerades av Leemann et al. (2022) definition, vars instrument för ESIS erbjöd ett tydligt och väl förklarad mått på individens subjektiva upplevelse av att vara inkluderad i en samhällelig kontext. ESIS består av tio positivt formulerade påståenden som mäter centrala dimensioner av upplevd (subjektiv) social inkludering såsom upplevelser av handlingsutrymme, delaktighet, social tillit och socialt stöd (Leemann et al. 2022, s. 406–408). Dessa tio frågor låg till grund för hur upplevd social inkludering operationaliserades och användes som inspiration vid utformningen av påståendena i enkäten (se Bilaga 7).

Villighet att rapportera brott definierades som graden av intention att rapportera en hypotetisk brottshändelse och utgjorde studiens beroende variabel. Variabeln operationaliserades genom tre indikatorer kopplade till varje vinjett: beteendeavsikt, normativt ansvar samt sociala överväganden (se Bilaga 8). Beteendeavsikt syftade på respondenternas självrapporterade sannolikhet att rapportera de hypotetiska brottshändelserna. Normativt ansvar avsåg i vilken grad respondenterna upplevde ett moraliskt eller socialt ansvar att rapportera, medan sociala överväganden fångade eventuell tvekan att rapportera till följd av negativa konsekvenser. Ett exempel på ett påstående var följande ”*Jag upplever att det är mitt ansvar att rapportera händelsen*”.

Rapporterad tystnadskultur representerade studiens andra oberoende variabel i form av moderatorvariabel och definierades genom tre underbegrepp som fångade upplevelser av sociala konsekvenser och förväntningar samt konformitet (se Bilaga 9). Konformitet avser den anpassning som sker när individer förändrar sina tankar och attityder i linje med etablerade normer (Smith, Mackie & Claypool 2015, s. 316). Dessa mättes genom fem enkätpåståenden och besvarades likaså på en femgradig Likert-skala, och bestod av påståenden kopplade till upplevd negativ respons från omgivningen, socialt avståndstagande, informella normer, normativ tystnad och lojalitet till gruppen/sociala sammanhang.

I syfte att möjliggöra statistisk analys mättes studiens centrala begrepp genom sammansatta index baserade på flera enkätfrågor, med undantag för boendekontext. För samtliga skalvariabler (upplevd social inkludering, rapporterad tystnadskultur och villighet att rapportera brott) skapades index genom att beräkna medelvärdet av

respektive variabels ingående indikatorer. Varje variabel mättes således inte genom en enskild fråga, utan genom flera items som tillsammans fångade olika dimensioner av begreppet.

För upplevd social inkludering och rapporterad tystnadskultur indikerade högre indexvärden en högre grad av respektive indikator. För villighet att rapportera brott kodades indikatorn som avsåg eventuell tvekan omvänt, där högre värden motsvarade en högre villighet att rapportera brott.

Intern konsistens kontrollerades slutligen genom reliabilitetstester med Cronbach's alpha. Syftet var att bedöma om indikatorerna inom respektive index mätte samma fenomen. Samtliga index uppvisade god reliabilitet: villighet att rapportera brott ($a = .85$), upplevd social inkludering ($a = .75$) och rapporterad tystnadskultur ($a = .80$).

4.4 Empiriskt instrument

Studiens mätinstrument bestod av en digital enkät som konstruerades i syfte att kartlägga och analysera sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott, samt huruvida detta samband modererades av rapporterad tystnadskultur (H2) och boendekontext (H3). Innan enkäten påbörjades tog deltagarna del av ett informationsbrev där studiens syfte, villkor för deltagande samt möjlighet att återkalla sitt samtycke presenterades (se Bilaga 10).

Enkäten var uppdelad i fyra delar (se Bilaga 11). Den första delen bestod av bakgrundsfrågor där respondenterna angav ålder, kön och boendekontext. Ålder och kön användes i den deskriptiva analysen för att beskriva urvalet, men inkluderades inte i hypotesprövningen. Boendekontext inkluderades däremot i analysmodellen som en modererande variabel, i syfte att analysera om sambandet mellan social inkludering och villighet att rapportera brott varierade beroende på om individer var bosatta i urbana respektive rurala miljöer.

Boendekontext baserades på respondenternas egna bedömningar. För att fånga respondenternas upplevda boendekontext ombads de ange de bodde i (1) storstad eller stadskärna, (2) centrum i en mindre stad eller tätort, (3) förort eller landsbygd. Denna indelning användes för att möjliggöra jämförelser mellan mer urbana och mer rurala boendekontexter.

Inför de delar av enkäten som avsåg att mäta studiens centrala variabler presenterades en kort inledande beskrivning av det kommande innehållet. Syftet med dessa introduktioner var att ge respondenterna en övergripande förståelse för vad frågorna avsåg att mäta och därigenom bidra till mer enhetliga tolkningar av frågornas innehåll.

Den andra delen bestod av vinjetter som beskrev hypotetiska brottsituationer i både fysiska och digitala miljöer. Syftet var att undersöka respondenternas intention att rapportera brott i olika sociala kontexter som speglar samtida vardagsliv offline och online. Vinjetterna omfattade skadegörelse av en busskur, en person som övervägde att köra bil under alkoholpåverkan samt hotfulla kommentarer i ett onlineforum. Efter varje vinjett tog respondenterna ställning till påståenden avseende intention att rapportera händelsen, upplevt ansvar att rapportera samt tvekan till följd av rädsla för negativa konsekvenser. Frågor om upplevd social inkludering och rapporterad tystnadskultur placerades efter vinjetterna för att minska risken att dessa frågor påverkade respondenternas svarsmönster vid besvarandet av vinjetterna.

Den tredje delen av enkäten bestod av tio påståenden som avsåg att mäta upplevd social inkludering. Dessa påståenden syftade till att fånga upplevelser av vardaglig meningsfullhet, tillhörighet, socialt stöd, uppskattning samt möjlighet att påverka sin livssituation. Påståendena presenterades i form av generella formuleringar, exempelvis: *"Mina vardagliga aktiviteter är viktiga för mig"*, där respondenterna angav i vilken grad de instämde i varje påstående.

Den fjärde och sista delen av enkäten avsåg att mäta rapporterad tystnadskultur. Respondenterna tog ställning till fem påståenden om hur de upplevde normer, reaktioner och förväntningar i sina sociala sammanhang, exempelvis *"Jag upplever att det kan vara problematiskt att uttrycka kritik i min omgivning eller sociala sammanhang"*. Även dessa frågor besvarades genom att respondenterna angav i vilken grad de instämde i varje påstående.

Samtliga påståenden i enkäten besvarades på en femgradig Likert-skala: "1 = *Instämmer inte alls*, 2 = *Instämmer delvis inte*", 3 = *Varken eller*", 4 = *Instämmer delvis*", 5 = *Instämmer helt*". Svartalternativen utgjorde standardalternativ i enkätverket Qualtrics och användes utan modifiering. Användningen av en femgradig Likert-skala möjliggjorde en nyanserad mätning av respondenternas intentioner, vilket kan ha bidragit till att minska kraven på exakta ställningstaganden. Det går dock inte att utesluta det

faktum att skalstegen kan ha uppfattats olika av respondenterna, vilket bör tas i beaktning vid jämförbarheten i svaren (Clark-Carter 2024, s. 84–85).

4.5 Urvalsmetod

Urvalet avgränsades till myndiga individer i den allmänna befolkningen, bosatta i Skaraborg, då avsikten var att analysera studiens variabler inom denna geografiska kontext. De undersökningsenheter som ingick i studien utgjordes således av enskilda individer. Ett annat urvalskriterium var att deltagarna skulle besitta tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna förstå och besvara enkäten, då enkäten inte fanns tillgänglig i översatt form. Vidare bestod urvalskriterierna inte av någon specifik målgrupp med särskilda egenskaper, utan strävade efter variation i deltagarnas upplevelser av social inkludering för att kunna mäta samband och göra jämförelser mellan individer med låg respektive hög upplevd social inkludering i relation till villigheten att rapportera brott.

Datainsamlingen genomfördes i samarbete med fyra kommuner i Skaraborg, där brottsförebyggande samordnare bidrog till distribution av enkäten till kommunanställda i tre av kommunerna. Enkäten spreds även i samarbete med en folkhälsostrateg i en av kommunerna, som ansvarade för distribution via lokala mötesplatser såsom vuxenutbildning, bibliotek, familjecentraler och mötesplatser för äldre, vilket resulterade i att enkäten nådde ut till enskilda individer. För att nå ett större antal respondenter spreds enkäten även via lokala sociala medier, såsom Facebookgrupper kopplade till kommuner i Skaraborg. Samarbetet med kommunerna inklusive spridning via sociala medier resulterade i att studien baserades på ett icke-sannolikhetsurval bestående av ett riktat bekvämlighetsurval. Detta berodde på att deltagare rekryterades genom författarnas befintliga nätverk och kanaler, vilket medförde att urvalet baserades på tillgänglighet (Borg & Westerlund 2012, s. 26). Urvalet innefattade även inslag av snöbollsurval då potentiella deltagare kunde sprida informationen om studien och enkäten vidare.

Studien inkluderade två huvudsakliga prediktorer, där upplevd social inkludering analyserades i relation till individers villighet att rapportera brott. Enligt riktlinjer från Maxwell (2000) krävdes 141 deltagare för att upptäcka en medelstor effekt i en regressionsmodell med två prediktorer vid god statistisk styrka, vilket användes som riktlinje för studiens målurval.

Det slutgiltiga urvalet understeg dock detta värde, vilket beaktades vid tolkningen av studiens resultat och diskuteras vidare som en begränsning i studiens diskussionsavsnitt. Totalt besvarade 128 respondenter enkäten. Efter datainsamlingen exkluderades hela enkätsvar som inte var fullständigt besvarade, eftersom fullständiga svar krävdes för en jämförbar bedömning av respondenternas intentioner. Totalt exkluderades 21 respondenter på denna grund, vilket resulterade i ett slutgiltigt urval på 107 respondenter. Deltagarna var i åldrarna mellan 18-77 år ($M = 38.06$, $SD = 17.16$), varav 30,6% identifierade sig som män ($N= 33$) och 68,5% kvinnor ($N= 74$). Av deltagarna bodde 15,7% i storstad eller stadskärna ($N = 17$), följt av 59,8% i centrum i en mindre stad eller tätort ($N = 64$) och 24,3% i förort eller landsbygd ($N = 26$). Urvalet bedömdes vara relevant i relation till studiens syfte då det omfattade individer från både urbana och rurala boendekontexter. Detta möjliggjorde, trots en viss snedfördelning, en analys av studiens hypoteser i relation till boendekontext.

4.6 Tillvägagångssätt

Datainsamlingen genomfördes genom en enkätstudie som administrerades via det webbaserade enkätverktyget Qualtrics, vilket möjliggjorde en säker insamling och lagring av data. Deltagarna besvarade enkäten individuellt via en digital länk. Enkäten tog cirka 5 minuter att genomföra och datainsamlingen pågick under perioden v. 11–15. Inför datainsamlingen skickades en förfrågan via e-post till kommuner i Skaraborg om medverkan i distributionen av enkäten (se Bilaga 12). Datainsamlingen inleddes därmed den 5 mars 2026 genom distribution via en brottsförebyggande samordnare och kompletterades den 11 mars 2026 genom ytterligare ett kommunalt samarbete med en folkhälsostrateg. Eftersom datainsamlingen via kommunerna genererade färre svar än förväntat, distribuerades enkäten via publicering i lokala grupper på Facebook den 17 mars 2026 i syfte att möjliggöra ytterligare spridning till deltagare i den allmänna befolkningen (se Bilaga 13). Datainsamlingen avslutades därefter den 7 april 2026.

Innan deltagandet informerades respondenterna om studiens huvudsakliga syfte, att deltagandet är frivilligt, samt att de hade rätt att avbryta sin medverkan eller lämna återbud inom 2 veckor efter att enkäten hade besvarats. De informerades även om att deras svar behandlades anonymt och att inga personuppgifter samlades in, såsom namn, e-postadress, åsikter eller andra personliga upplysningar som kan kopplas till en enskild individ. Samtycke inhämtades genom att deltagarna aktivt godkände sitt deltagande innan

enkäten kunde påbörjas. Enkätutformningen innebar att samtliga frågor, inklusive samtyckesrutan, var obligatoriska, vilket innebar att deltagarna inte kunde gå vidare utan att besvara varje fråga.

För att mäta deltagarnas intentioner och beteenden kring brottsrapportering presenterades scenariobaserade frågor. Samtliga deltagare tog del av identiska scenarier som visades i samma ordning, utan slumpmässig variation. Inför varje del i enkäten gavs en kort introduktion till det kommande innehållet. Vinjetterna placerades efter bakgrundsfrågorna och följdes av två separata avsnitt: ett om upplevd social inkludering och ett om rapporterad tystnadskultur, där varje avsnitt inleddes med en kort presentation. Denna uppdelning gjordes för att undvika att frågorna om upplevd social inkludering och rapporterad tystnadskultur potentiellt påverkade hur respondenterna besvarade påståendena kopplade till vinjetterna. Avslutningsvis tackades deltagarna för sin medverkan och fick inte någon ersättning för sitt deltagande.

4.6.1 Pilotstudie

Innan datainsamlingen genomfördes, besvarade tre respondenter en pilotstudie i syfte att ge återkoppling på enkätens utformning och frågornas tydlighet. En pilotstudie kan beskrivas som en testomgång av enkäten på ett mindre urval innan datainsamlingen (Clark Carter 2024, s. 30). Syftet var att identifiera eventuella oklarheter i frågorna samt säkerställa att enkäten fungerade som avsett. Deltagarna fick ta del av enkäten och besvara samtliga frågor, varefter synpunkter inhämtades.

Pilotstudien gav indikatorer på att svarsalternativen i den använda Likertskalan ("Instämmer inte alls", "Instämmer delvis inte", "Varken eller", "Instämmer delvis", "Instämmer helt") upplevdes som något språkligt otydliga och kunde potentiellt kräva extra eftertanke vid besvarande. Trots detta valdes svarsalternativen att behållas, då Likert-skolor utgör en etablerad metod för att mäta intentioner och beteenden genom graden av instämmande i påståenden (Sullivan & Artino 2013, s. 541).

4.7 Analyismetod

4.7.1 Motivering till val av analysmetod

Studiens syfte var att analysera sambandet mellan upplevd social inkludering (oberoende variabel X) och individers villighet att rapportera brott (beroende variabel Y), samt att

pröva om detta samband modererades av rapporterad tystnadskultur och boendekontext. Av den anledningen tillämpades en enkel regressionsanalys följt av två moderatoranalyser med multipel regression som huvudsakliga analysmetoder i studien.

Regressionsanalyser är en lämplig metod för att analysera samband mellan variabler på intervall- eller kvotskalenivå (Borg & Westerlund 2012, s. 360). I denna studie baserades variablerna upplevd social inkludering och rapporterad tystnadskultur på en femgradig Likert-skala. Variablerna är ordinala till sin natur, men behandlades som kvantitativa mått i analysen genom numerisk kodning, vilket möjliggjorde användning av parametriska tester i form av regressionsanalyser (Borg & Westerlund 2012, s. 360–361).

Enkel linjär regression användes för att pröva hypotes 1 (H1), det vill säga sambandet mellan upplevd social inkludering och individers villighet att rapportera brott. Analysmetoden valdes då det möjliggjorde analys av hur variation i den oberoende variabeln ”upplevd social inkludering” var relaterad till variationer i den beroende variabeln ”villighet att rapportera brott”, vid antagande om ett linjärt samband (Borg & Westerlund 2012, s. 375).

För hypotes 2 och 3 (H2 och H3) bedömdes moderatoranalys i form av multipel regressionsanalys med interaktionstermer vara lämplig. Analysmetoden tillät prövning av om styrkan eller riktningen i sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott varierade beroende på rapporterad tystnadskultur (H2) och boendekontext (H3) (Baron & Kenny 1986), där dessa variabler fungerade som moderatorvariabler som antogs påverka styrkan i det direkta sambandet mellan Y och X.

4.7.2 Analysgenomförande

Analysen genomfördes i tre steg i enlighet med studiens hypoteser. Inledningsvis prövades hypotes 1 genom en bivariat analys med enkel linjär regression. En bivariat analys innebär att sambandet mellan en oberoende variabel och en beroende variabel analyseras (Borg & Westerlund 2012, s. 142). Denna analys prövade det direkta sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott, vilket motsvarade modellens huvudeffekt. Huvudeffekten representerar den direkta relationen mellan variablerna (Borg & Westerlund 2012, s. 355), och visade därmed hur variationer i upplevd social inkludering var relaterade till variationer i villighet att rapportera brott. Analysen genomfördes som en tvåsidig signifikansprövning, då sambandet testades utan

att på förhand fastställa riktningen (Borg & Westerlund 2012, s. 213-214). Analysen prövade därmed om det fanns ett statistiskt samband mellan variablerna utan att fastställa på förhand huruvida sambandet var positivt eller negativt.

På multivariat nivå genomfördes därefter moderatoranalyser baserat på multipla regressionsanalyser för att testa hypotes 2 och 3. Dessa analyser utfördes med hjälp av Hayes PROCESS-macro i SPSS, vilket är ett etablerat analysverktyg som används för att undersöka moderationsbaserade samband (Walden University 2023). PROCESS-macro valdes eftersom programmet genomförde de beräkningar som krävdes för att testa om sambandet mellan två variabler påverkades av en tredje moderatorvariabel.

Hypotes 2 och 3 utgick även från en tvåsidig hypotesprövning, då hypoteserna avsåg förekomsten av samband utan att specificera riktningen (Borg & Westerlund 2012, s. 213-214). Detta motiveras av att hypoteserna enbart anger att ett samband föreligger, utan att specificera om sambandet är positivt eller negativt.

Inledningsvis inkluderades den oberoende variabeln ”upplevd social inkludering” samt moderatorvariablerna ”rapporterad tystnadskultur” och ”boendekontext” i två separata regressionsmodeller (Birkhoff 2022). I den första modellen inkluderades upplevd social inkludering, rapporterad tystnadskultur samt interaktionen mellan dessa variabler. I den andra modellen inkluderades upplevd social inkludering, boendekontext samt motsvarande interaktion. Interaktionstermerna skapades genom multiplikation av den oberoende variabeln med respektive moderatorvariabel med hjälp av Hayes PROCESS-macro i SPSS, vilket automatiskt beräknade interaktionstermerna (Walden University 2023). En signifikant interaktionsterm ($p < .05$) tolkades som evidens för en moderatoreffekt på sambandet (Walden University 2023).

Vid analysen granskades regressionskoefficienter (B och β), p -värden samt modellens förklaringsgrad (R^2). Regressionskoefficienterna användes för att tolka sambandets riktning och styrka, medan p -värdena angav om sambanden var statistiskt signifikanta. R^2 användes för att bedöma hur stor del av variationen i den beroende variabeln ”villighet att rapportera brott” som kunde förklaras av respektive modell.

Detta möjliggjorde en prövning av effekten på direkta och indirekta modererande samband. Studien kunde därmed analysera sambandet mellan upplevd social inkludering och villigheten att rapportera brott (H1), samt om styrkan i detta samband varierade beroende på graden av rapporterad tystnadskultur (H2) samt boendekontext (H3).

4.7.3 Kontroll av statistiska antaganden

Eftersom moderatoranalyser genomfördes inom ramen för regressionsanalys kontrollerades statistiska förutsättningar för att säkerställa att datan uppfyllde dessa antaganden. Inledningsvis genomfördes deskriptiva (univariata) analyser för att få en överblick över variablernas fördelning. Variablernas medelvärden granskades för att identifiera den genomsnittliga nivån i svaren (Borg & Westerlund 2012, s. 75). Därefter analyserades variablernas standardavvikelser för att se hur mycket svaren varierade kring medelvärdet, vilket är ett spridningsmått som beskriver variationen i en variabel i förhållande till dess medelvärde (Borg & Westerlund 2012, s. 87). De deskriptiva analyserna visade att variablerna uppvisade tillräcklig variation för vidare analys (se avsnitt 5.1 samt Tabell 4)

För att kunna analysera sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott, behövde svaren variera mellan respondenterna. Om nästan alla respondenter hade angett samma nivå av upplevd social inkludering, skulle spridningen i variabeln vara mycket liten, vilket skulle innebära att det saknades tillräckliga skillnader i svaren för att analysera hur olika nivåer av upplevd social inkludering hänger samman med villigheten att rapportera brott. Genom att granska medelvärden och standardavvikelser kunde det därför säkerställas att variablerna innehöll tillräcklig variation för att kunna användas i regressionsanalysen.

Normalfördelning kontrollerades genom granskning av histogram och Q-Q-plottar, vilket visade att residualerna i huvudsak var approximativt normalfördelade för samtliga indexvariabler, med mindre avvikelser i fördelningens ytterkanter (se Bilaga 14). Avvikelseerna bedömdes vara begränsade och inte tillräckligt omfattande för att i någon större utsträckning påverka regressionsanalysernas tillförlitlighet (Borg & Westerlund 2012, s. 363). Vidare användes spridningsdiagram för att analysera om sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott uppfyllde antagandet om linjäritet. Detta är en central förutsättning för att regressionsanalyser ska fungera korrekt, där förändringar i den ena variabeln motsvaras av proportionella förändringar i den andra (Borg & Westerlund 2012, s. 363).

I spridningsdiagrammen kontrollerades även om spridningen av datapunkterna var ungefär lika stor över hela diagrammet, vilket benämns som homoscedasticitet. Om spridningen varierar i olika delar av diagrammet kan det påverka hur tillförlitliga

resultaten från regressionsanalysen är (Borg & Westerlund 2012, s. 363). Granskningen visade att spridningen av datapunkterna varierade över olika värden, med en tendens till större spridning vid högre nivåer. En avvikelse från antagandet om homoscedasticitet kunde konstateras då mönstret i stället uppvisade heteroskedasticitet, det vill säga att variationen i den beroende variabeln skilde sig mellan olika nivåer av den oberoende variabeln (Borg & Westerlund 2012, s. 363). Avvikelsen bedömdes däremot inte vara tillräckligt omfattande för att påverka analysens tillförlitlighet och behandlades som en begränsning snarare än ett avgörande problem. Detta eftersom resultaten visade statistiskt signifikanta samband och gav stöd för att modellen ändå var tolkbar, trots avvikelsen i form av heteroskedasticitet.

Multikollinaritet kontrollerades genom granskning av VIF och tolerancevärden för de oberoende indexvariablerna (upplevd social inkludering, rapporterad tystnadskultur). Samtliga VIF-värden låg nära 1 (1.00-1.36), vilket innebar att de oberoende variablerna inte överlappade varandra i någon större utsträckning och att deras enskilda effekter på den beroende variabeln ”villighet att rapportera brott” kunde tolkas på ett tillförlitligt sätt.

4.7.4 Kodning

Inför analysen har rådata kodats numeriskt. Resultaten från enkäten överfördes till Microsoft Excel 365 och IBM SPSS (v. 30). I samband med detta hanterades bortfall genom att exkludera hela enkätsvar som inte var fullständigt besvarade.

Enkätsvaren baserades på en femgradig Likert-skala och omvandlades till numeriska värden från 1 till 5, där högre värden motsvarade hög grad av instämmande. Därefter skapades indexvariabler för upplevd social inkludering, rapporterad tystnadskultur och villighet att rapportera brott genom att beräkna medelvärdet av respektive påståenden. Samtliga påståenden inom varje variabel konstruerades till ett gemensamt index. För villighet att rapportera brott kodades ett påstående om tvekan inför rapportering omvänt, för att säkerställa att alla indikatorer pekade i samma riktning. De tre indexvariablerna behandlades som kontinuerliga variabler i den fortsatta analysen. Boendekontext utgjorde däremot en kategorivariabel med tre svarsalternativ och kodades i stället numeriskt 1 till 3 för analys. Slutligen inkluderades rapporterad tystnadskultur och boendekontext som moderatorvariabler i analysmodellen.

4.8 Etiska krav

Vid datainsamlingen fick deltagarna, innan enkäten besvarades, ta del av en informations- och samtyckesblankett utformad enligt riktlinjer från Högskolan i Skövde. I denna presenterades studiens syfte, upplägg samt hur personuppgifter behandlades i samband med besvarande av enkäten. Deltagarna informerades även om att Högskolan i Skövde är personuppgiftsansvarig enligt dataskyddsförordningen (2016/679), samt hur personuppgifter skyddades och lagrades samt vilka rättigheter deltagarna hade. Ett centralt forskningsetiskt krav är informerat samtycke, vilket säkerställdes genom att deltagarna fick tydlig information i förväg och aktivt godkände deltagandet via en samtyckesruta innan enkäten påbörjades (Kvale & Brinkmann 2014, s. 107). Den information som presenterades i informationsbrevet bidrog till att deltagarna fick en tydlig förväntan om vad deltagandet innebar. Exempelvis framgick att enkäten bestod av bakgrundsfrågor, frågor om social inkludering och tystnadskultur samt vinjetter där respondenterna ombads ta ställning till hypotetiska brottsituationer. Denna förförståelse möjliggjorde att deltagarna kunde fatta ett välgrundat beslut om informerat samtycke. Vidare framgick att deltagandet var frivilligt och kunde avbrytas när som helst. Deltagarna informerades även om möjligheten att återkalla sitt samtycke upp till två veckor efter att enkäten besvarats, varpå deras svar i så fall raderades. Detta stärkte ytterligare deltagarnas kontroll över sin medverkan. Vidare beaktades kravet om konfidentialitet, vilket innebär att deltagarnas personliga integritet skyddas genom att sekretessen reglerar hur insamlade data får användas och säkerställer att information som kan identifiera deltagarna inte sprids till obehöriga (Kvale & Brinkmann 2014, s. 109). I informationsbrevet tydliggjordes att inga direkt identifierbara uppgifter, såsom namn eller e-postadress, samlades in samt att indirekt identifierbar information, såsom åsikter och erfarenheter, behandlades med försiktighet. Deltagarna informerades även om hur data lagrades, exempelvis att enkätsvaren sparades på Högskolan i Skövdes lagringssystem (Microsoft OneDrive) och endast var tillgängliga för studiens ansvariga författare.

Deltagarna informerades vidare om att allt insamlat material endast användes för forskningsändamålet och inte var avsett att spridas eller nyttjas i andra sammanhang, i enlighet med nyttjandekravet (Mertens & Ginsberg 2008, s. 232). I informationsbrevet angavs även att materialet raderas efter studiens avslutande. Det framgick dessutom att den obehandlade datan endast var tillgänglig för studiens forskare och andra relevanta personer för ändamålet, vilket ytterligare bidrog till att skydda deltagarnas integritet och

säkerställa att deras information hanterades på ett ansvarsfullt sätt. Mertens & Ginsberg (2008, s. 234) framhåller även anonymisering som central inom forskningsetiken eftersom datauppgifter, direkt eller indirekt, kan avslöja deltagarnas identitet. För att skydda deltagarnas integritet anonymiserades materialet genom att personuppgifter ersattes med en siffra, en så kallad kodnyckel (Mertens & Ginsberg 2008, s. 234). I praktiken innebar detta att inga identifierande uppgifter användes i resultatredovisningen, vilket minimerade möjligheten att koppla svar till enskilda individer. Vid återkallat deltagande inom två veckor kunde datakopplingar raderas.

Vidare tog studien hänsyn till principen om konsekvens, vilket enligt Kvale och Brinkmann (2014, s. 110) innebär att forskaren bör väga risker för respondenternas välmående mot de samhälleliga vinster som studien kan generera. Eftersom studien berörde brottsituationer och intentioner, utformades vinjetterna på ett sätt som inte exponerade deltagarna för psykisk belastning eller trauma. De scenarier som respondenterna ombads ta ställning till beskrev vardagliga och relativt lågintensiva brottsituationer, vilket innebar att situationerna var realistiska men inte grafiska eller grova och därmed minimerade risken för obehag. Exempelvis fick respondenterna ta ställning till hypotetiska frågor om skadegörelse, hot på internet, rattfylleri, snarare än mord, våld och övergrepp. Det togs dock hänsyn till att frågor som berör brott kan upplevas olika beroende på individens tidigare erfarenheter. Vad som för vissa uppfattas som neutralt kan för andra väcka obehag eller påminna om trauma. Detta hanterades genom att deltagarna när som helst kunde avbryta sitt deltagande.

Utöver de forskningsetiska principer som aktivt tillämpades i studien finns ytterligare etiska aspekter att reflektera över. Eftersom enkäten delvis spreds via sociala medier och i viss mån genom författarnas egna nätverk, kan en viss grad av social påverkan inte uteslutas. Deltagare kan ha upplevt en implicit förväntan att delta, särskilt om de hade någon form av relation till författarna. Detta kan i sin tur ha påverkat upplevelsen av frivillighet, trots att det i informationsbrevet tydligt framgick att deltagandet var frivilligt.

Vidare tog studien hänsyn till deltagarnas tidsåtgång, då en enkätundersökning innebär en investering av tid och kognitivt engagemang. Enkäten utformades för att vara så tydlig som möjligt i syfte att inte belasta deltagarna mer än nödvändigt. Den uppskattades ta 5-7 minuter att besvara och innehöll koncista frågor och vinjetter. Samtidigt kan det inte

uteslutas att deltagare upplevt enkäten som tidskrävande, vilket utgör en etisk aspekt i relation till hur mycket som kan begäras av deltagare utan ersättning.

Etiska överväganden vidtogs även i relation till analys och tolkning av det insamlade materialet. Författarna har ett ansvar att inte dra slutsatser som går utöver vad datan kan stödja. I denna studie iakttogs därför försiktighet för att undvika övertolkningar eller generaliseringar som inte var förankrade i materialet. Studiens författare valde därför att inte framhäva vissa resultat framför andra, utan samtliga resultat redovisades. Genom att undvika selektiv tolkning och presentera resultaten på ett öppet sätt gavs en rättvisande bild av det insamlade materialet. Att enbart lyfta fram resultat som stödjer studiens syfte, eller att bortse från resultat som motsäger det, hade inneburit en missvisande framställning av studiens resultat och därmed varit etiskt problematiskt.

4.9 Kvalitetskriterier

För att bedöma studiens kvalitet är det centralt att beakta aspekter såsom validitet och reliabilitet. Dessa begrepp används för att utvärdera i vilken utsträckning studien mäter det som avses samt hur tillförlitliga resultaten är. I detta avsnitt redogörs för hur dessa kvalitetskriterier har beaktats i studiens genomförande och analys.

Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2018, s. 103) definierar validitet som studiens begreppsmässiga och teoretiska relevans, vilket avser i vilken utsträckning enkätfrågorna speglar det fenomen som avses mätas. Validiteten stärktes genom att en pilotstudie genomfördes innan den huvudsakliga datainsamlingen, vilket bidrog till att identifiera språkliga oklarheter och tolkningsproblem (Clark-Carter 2024, s. 26). Efter datainsamlingen konstaterades att frågorna fungerade som avsett, då svarsmönstren var relativt konsekventa och följde förväntningar. Detta tyder på en god begreppsvaliditet, även om det inte kan uteslutas att vissa frågor tolkades olika av deltagarna.

Den interna validiteten avser i vilken utsträckning studiens upplägg möjliggör analys av sambandet mellan oberoende variabler och den beroende variabeln (Clark-Carter 2024, s. 36). I denna studie stärktes den interna validiteten genom en tydlig operationalisering av upplevd social inkludering, där enkätfrågorna utformades med stöd i tidigare forskning genom ett etablerat mätinstrument ESIS (Leemann et al. 2022), medan mätinstrument för rapporterad tystnadskultur och villighet att rapportera brott baserades på egenkonstruerade mått. Boendekontext utgick från att respondenterna själva fick ange var

de var bosatta. Den interna validiteten begränsades av studiens tvärsnittsdesign, då variablerna mättes vid ett och samma tillfälle. Studien kan därmed identifiera statistiska samband mellan variablerna, men inte fastställa kausala samband.

För att undersöka mätinstrumentens tillförlitlighet beräknades Cronbach's alpha, där värden över 0.70 generellt betraktas som acceptabla och indikerar att frågorna mäter samma underliggande fenomen på ett konsekvent sätt (Pallant 2020, s. 105). I denna studie uppvisade samtliga indexvariabler god intern reliabilitet ($\alpha = .75-.85$), vilket tyder på en hög grad av intern konsistens. Detta innebär att frågorna samvarierar och fångar samma fenomen utan att vara överlappande. Den höga interna reliabiliteten är särskilt relevant då delar av mätinstrumentet utformades av författarna, och bidrog därmed till att stärka tillförlitligheten i dessa mått. Detta ökade sannolikheten att variablerna var stabila och konsistenta, vilket kan bidra till att stärka studiens interna validitet.

Genom att undvika selektiv tolkning eller tolkning som bekräftar studiens syfte, och i stället presentera studiens resultat på ett öppet och transparent sätt strävade studien efter att ge en rättvisande bild av det insamlade materialet. Detta bidrar till studiens övergripande trovärdighet och minskar risken för missvisande slutsatser. En sådan noggrann och återhållsam tolkning är även relevant i relation till intern validitet, då denna inte enbart handlar om samband mellan variabler utan även om att de slutsatser som dras är korrekt förankrade i det empiriska materialet (Borg & Westerlund 2012, s. 18).

Extern validitet handlar om i vilken utsträckning resultaten kan generaliseras till andra grupper eller situationer (Clark-Carter 2024, s. 35). Eftersom studien baseras på ett icke-slumpmässigt urval och genomfördes vid ett enskilt tillfälle, är generaliserbarheten begränsad. Efter datainsamlingen framgick att urvalet inte representerar hela populationen, vilket innebär att resultaten bör tolkas med försiktighet och endast för den målgrupp som studien inkluderat. Det icke-slumpmässiga urvalet och spridningen via digitala kanaler kan även ha påverkat vilka grupper som haft möjlighet att delta, vilket ytterligare har begränsat studiens generaliserbarhet.

En relaterad aspekt är ekologisk validitet, vilket avser hur realistiska studiens situationer upplevs av deltagarna. Detta har betydelse för studiens externa validitet, eftersom det påverkar möjligheten att överföra resultaten till liknande kontexter. Vinjetterna i studien utformades för att vara realistiska men standardiserade, i enlighet med Atzmüller och Steiner (2010, s. 128). Vinjetter syftar dock inte till att fullt återskapa verkliga situationer,

utan till att på ett kontrollerat sätt representera centrala aspekter av det fenomen som studeras (Atzmüller & Steiner 2010, s. 128). Detta möjliggjorde en balans mellan kontroll och överförbarhet, även om det inte kan säkerställas att alla deltagare uppfattade scenarierna på samma sätt.

Studiens reliabilitet, det vill säga mätningens tillförlitlighet och frånvaro av slumpmässiga fel (Djurfeldt et al. 2018, s. 103), stärktes genom att operationaliseringen av upplevd social inkludering baserades på ett etablerat mätinstrument ESIS (Leemann et al. 2022). Användningen av ett tidigare testat instrument som teoretisk grund, minskade risken för att variationer i svar berodde på brister i mätningen. Svarsmönstren var överlag konsekventa, vilket tyder på att frågorna uppfattades på ett likartat sätt av deltagarna. Samtidigt kan den digitala datainsamlingsmetoden inneburit variationer i deltagarnas svarssituation, exempelvis individens koncentration, vilket kan påverka reliabiliteten (Clark-Carter 2024, s. 40).

Studien vidtog således flera åtgärder för att stärka validitet och reliabilitet. Samtidigt finns begränsningar kopplade till urval, datainsamlingsmetod och kontroll över externa faktorer. Dessa aspekter beaktades därför särskilt vid tolkningen av studiens resultat.

5. Resultat

I detta kapitel presenteras studiens resultat, deskriptiv statistik för studiens variabler, följt av inferentiell statistik och hypotesprövning genom regressionsanalyser.

5.1 Deskriptiv statistik

Resultatet visade att respondenterna generellt upplevde en hög grad av social inkludering samt en hög villighet att rapportera brott. Rapporterad tystnadskultur låg däremot på en lägre nivå. Standardavvikelserna indikerade en låg till måttlig spridning i samtliga variabler, vilket tyder på en relativt enhetlig svarsfördelning då de inte förekom större skillnader i respondenternas svar. Boendekontext utgjorde en kategorivariabel och redovisas inte i den deskriptiva statistiken utan presenteras i urvalsbeskrivningen (se avsnitt 4.4). Den deskriptiva statistiken för studiens indexvariabler redovisas i Tabell 4.

Tabell 4

Deskriptiv statistisk för studiens mätvariabler (N = 107)

Variabel	M	SD
Villighet att rapportera brott	3.93	0.66
Upplevd social inkludering	4.38	0.49
Rapporterad tystnadskultur	2.64	0.88

Not. M = medelvärde, SD = standardavvikelse.

5.2 Inferentiell statistik

Hypotes 1 prövades genom enkel linjär regression där upplevd social inkludering användes som oberoende variabel och villighet att rapportera brott som beroende variabel. Syftet var att pröva om det fanns ett samband mellan dessa variabler. Resultatet visade att modellen var statistiskt signifikant, $F(1,105) = 7.96$, $p = .006$, och förklarade 7% av variationen i villighet att rapportera brott ($R^2 = .07$). Vidare visade resultatet att upplevd social inkludering hade ett signifikant positivt samband med villighet att rapportera brott (se Tabell 5). Detta innebar att högre nivåer av social inkludering var associerade med en högre villighet att rapportera brott. Hypotes 1 fick därmed stöd.

Tabell 5

Enkel linjär regression: sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott

Variabel	B	SE	β	p	95% CI
Konstant	2.37	0.56	-	<.001	[1.27, 3.47]
Upplevd social inkludering (U_SI)	0.36	0.13	0.27	.006	[0.11, 0.61]

Not. B = ostandardiserad regressionskoefficient, SE = standardfel, β = standardiserad regressionskoefficient, p = p-värde, CI = konfidensintervall.

Hypotes 2 prövades genom en moderatoranalys med multipel regressionsanalys där rapporterad tystnadskultur inkluderades som en modererande variabel i sambandet mellan upplevd social inkludering och individers villighet att rapportera brott. Resultatet visade att interaktionseffekten mellan social inkludering inte var statistiskt signifikant och därmed uppvisade rapporterad tystnadskultur inte en signifikant modererande effekt på sambandet. Hypotes 2 förkastades då sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott inte varierade beroende på graden av rapporterad tystnadskultur (se Tabell 6). Den övergripande modellen var dock statistiskt signifikant $F(3,103) = 2.90, p = .039$, och förklarade 7.8% av variationen i den beroende variabeln ”villighet att rapportera brott” ($R^2 = .078$).

Tabell 6

Moderationsanalys för rapporterad tystnadskultur

Variabel	B	SE	p	95% CI
Upplevd social inkludering (U_SI)	0.29	0.15	.055	[-0.01, 0.58]
Rapporterad tystnadskultur (TYST)	-0.05	0.08	.499	[-0.21, 0.10]
U_SI x TYST	0.10	0.15	.506	[-0.20, 0.39]

Not. B = ostandardiserad regressionskoefficient, SE = standardfel, p = p-värde, CI = konfidensintervall.

Som ett komplement genomfördes en enkel linjär regressionsanalys för att analysera ett direkt samband mellan rapporterad tystnadskultur och villighet att rapportera brott. Syftet var att pröva om rapporterad tystnadskultur hade en egen direkt effekt på villighet att rapportera brott, där resultatet visade en icke-signifikant negativ effekt ($B = -.12, SE = .07, \beta = -.16, p = .099$). Högre nivåer av rapporterad tystnadskultur var associerade med en lägre villighet att rapportera brott, även om sambandet inte nådde full signifikans. Modellen förklarade i sin tur 2.6% av variationen i villighet att rapportera brott ($R^2 = .026$).

För att pröva hypotes 3 genomfördes även en moderatoranalys med multipel regression där boendekontext inkluderades som en modererande variabel i sambandet mellan upplevd social inkludering och individers villighet att rapportera brott.

Interaktionseffekten mellan variablerna var inte statistiskt signifikant (se Tabell 7). Sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott varierade därmed inte beroende på boendekontext, vilket innebar att hypotes 3 även förkastades. Modellen visade däremot som helhet ett signifikant resultat, $F(3,103) = 5.18$, $p = .002$ och förklarade 13.1% av variationen i villighet att rapportera brott ($R^2 = .131$). Upplevd social inkludering och boendekontext bidrog därmed tillsammans till att förklara variationer i individers villighet att rapportera brott.

Tabell 7

Moderationsanalys för boendekontext

Variabel	B	SE	p	95% CI
Upplevd social inkludering (U_SI)	0.35	0.12	.006	[0.10, 0.59]
Boendekontext	0.26	0.10	.009	[0.07, 0.45]
U_SI x Boendekontext	0.09	0.20	.651	[-0.31, 0.49]

Not. B = ostandardiserad regressionskoefficient, SE = standardfel, p = p-värde, CI = konfidensintervall.

För att ytterligare pröva om det fanns ett direkt samband mellan boendekontext och villighet att rapportera brott genomfördes en enkel linjär regression. Resultatet visade att modellen var statistiskt signifikant, $F(1,105) = 6.91$, $p = .010$, och förklarade 6.2% av variationen i villighet att rapportera brott ($R^2 = .062$). Vidare visade resultatet att boendekontext hade ett signifikant positivt samband med villighet att rapportera brott ($B = .26$, $SE = .10$, $b = .25$, $p = .010$), vilket innebar att boendekontext hade en betydelse för individers villighet att rapportera brott. Individer som bodde längre från stadskärna uppvisade en högre villighet att rapportera brott.

6. Analys

Resultatet för hypotes 1 kan förstås som att upplevd social inkludering utgör en central förutsättning för att individer ska uppleva sig som handlingskapabla i relation till rättssystemet. Utifrån CA blir det tydligt att upplevelsen av inkludering bidrar till att möjliggöra agency, där individen inte enbart har formella rättigheter utan även upplever sig kunna omsätta dessa i handling (Sen 1999, s. 189-191).

Villigheten att rapportera brott kan förstås som ett konkret uttryck för hur dessa möjligheter omsätts i praktiken (functionings) (Sen 1999, s. 75). Denna tolkning förstärks ytterligare med SDT, där upplevd social inkludering kan förstås som nära kopplad till tillfredsställelsen av behovet av relateradhet, men även autonomi (Deci & Ryan 2000, s.229-230). När individer upplever samhörighet och tillit i sitt sociala sammanhang, samtidigt som det finns ett visst mått av självbestämmande, skapas förutsättningar för att agera i linje med både egna och kollektiva värderingar. I detta avseende framträder viljan att rapportera brott inte enbart som ett rationellt beslut, utan som ett socialpsykologiskt förankrat handlande där upplevelsen av tillhörighet, erkännande och inflytande blir avgörande.

För hypotes 2 visade resultaten att rapporterad tystnadskultur inte hade någon signifikant modererande effekt på sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott. Tystnadskultur kan ses som ett uttryck för normativt socialt inflytande, där individer anpassar sitt beteende i syfte att undvika social exkludering. Att inte rapportera brott kan därmed vara ett sätt att följa gruppnormer för att bevara sin position i en social gemenskap. Resultatet kan förklaras genom att upplevd social inkludering i sig innebär att individen redan upplever tillhörighet, erkännande och acceptans. När denna känsla är etablerad minskar behovet av att anpassa sig till en potentiell tystnadskultur för att bli accepterad. Hög social inkludering kan reducera den sociala risk som annars är förknippad med att bryta mot en norm, exempelvis genom att rapportera brott. Individen har då ett större upplevt handlingsutrymme (agency) och vågar agera i linje med sina egna värderingar snarare än att enbart följa gruppens uttalade regler (Sen 1999, s.189-191).

Att följa sociala normer kan i sig vara ett uttryck för en strävan efter social inkludering (relateradhet), där rädslan för exkludering driver konformitet, vilket betyder att individen anpassar åsikter, beteenden eller attityder för att passa in (Smith et al. 2013, s. 316). Att rapporterad tystnadskultur inte utgjorde en signifikant effekt i denna studie kan förstås i

relation till att respondenterna generellt inte tycks uppleva en stark tystnadskultur. Förekomsten av rapporterad tystnadskultur var däremot högre än förväntat, vilket indikerar att fenomenet ändå existerar i viss utsträckning. Den icke-signifikanta men negativa direkta effekten pekar på att rapporterad tystnadskultur kan ha en dämpande effekt på villighet att rapportera brott, men att denna effekt inte är tillräckligt stark för att påverka sambandet mellan upplevd social inkludering och beteende.

Ur ett socialpsykologiskt perspektiv kan resultaten tolkas som att individer som upplever tillhörighet och erkännande i flera sociala sammanhang, såsom familj, vänner eller arbetsplats, blir mindre beroende av att anpassa sig till en tystnadskultur i en enskild grupp. De kan därmed agera mer självständigt. Samtidigt kan det en stark koppling till en grupp där tystnadskultur råder öka benägenheten att följa dessa normer. Detta påvisar en möjlig analytisk tanke om att upplevd social inkludering både kan minska och förstärka anpassning till tystnadskultur, beroende på var individens upplevelse av social inkludering finns.

Gällande hypotes 3 visade resultaten att boendekontext inte modererade sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott. Det framkom däremot en signifikant direkt effekt där individer som bodde längre från stadskärnan uppvisade högre villighet att rapportera brott. Utifrån CA kan skillnader i boendekontext vara förknippade med skilda möjligheter och handlingsutrymme (agency) (Sen 1980, s. 218; Sen 1999, s. 189-191). I rurala miljöer kan mer sammanhållna och långvariga sociala relationer stärka ansvarskänsla och vilja att agera, då relationer oftare präglas av etablerade normer och lojalitetsband (Barclay et al. 2004). Ur ett socialpsykologiskt perspektiv kan detta kopplas till relateradhet inom SDT, där starkare sociala band kan öka motivationen att agera i linje med kollektiva normer. Samtidigt tyder avsaknaden av en modererande effekt på att upplevd social inkludering har liknande betydelse oavsett boendekontext. Det är därmed främst individers upplevelse av tillhörighet, erkännande och inflytande som påverkar villigheten att rapportera brott, snarare än var individer är bosatta.

Resultaten visade att upplevd social inkludering inte bara utgör bakgrundsfaktor, utan något som direkt påverkar individers villighet att rapportera brott. Att känna sig inkluderad verkar göra det enklare att faktiskt använda sina möjligheter i praktiken. Med stöd i CA och SDT kan resultatet förstås som att upplevelsen av relateradhet (tillhörighet,

erkännande) kan stärka individens agency (handlingskraft) och autonomi (självbestämmande), vilket i sin tur ökar sannolikheten att individens capabilities (möjligheter) omsätts i functionings (handlingar).

7. Diskussion och slutsatser

Detta kapitel diskuterar studiens resultat i relation till tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter, metodologiska begränsningar, etiska överväganden samt studiens betydelse och förslag till framtida forskning som avslutas med huvudsakliga slutsatser.

7.1 Resultatdiskussion

Studiens syfte var att analysera i vilken utsträckning det finns ett samband mellan upplevd social inkludering och individers villighet att rapportera brott samt om detta samband modereras av rapporterad tystnadskultur och boendekontext.

H1: Upplevd social inkludering har ett samband med villighet att rapportera brott. Resultatet från regressionsanalysen visade ett signifikant positivt samband mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott.

Till författarnas vetskap har inga tidigare studier undersökt sambandet mellan upplevd social inkludering som självständigt fenomen och individers villighet att rapportera brott. I denna studie framkom att villighet att rapportera brott var högre bland individer som upplevde en högre grad av social inkludering. Detta ligger i linje med tidigare forskning som visar att erfarenheter av social exkludering och marginalisering, låg tillit till rättssystemet och processuell rättvisa är förknippade med en lägre benägenhet att rapportera brott (Wallengren et al. 2020; Vidales et al. 2009; Sarpong & Reisig 2022). Studiens resultat bekräftar därmed tidigare forskning, men ur ett omvänt perspektiv där upplevd social inkludering snarare än social exkludering kan stärka villigheten att rapportera brott. Resultatet kan förstås som att upplevd social inkludering stärker individens handlingsutrymme och möjligheten att omsätta detta i handling (Sen 1980; 1999). Villigheten att rapportera brott kan därmed ses som ett uttryck för detta handlingsutrymme (Sen 1999). Detta kan bidra till att förklara varför individer som upplever högre social inkludering, även uppvisar en högre villighet att rapportera brott.

Resultatet kopplas även till tidigare forskning som visar att starka sociala band och gemensamma normer i ett lokalsamhälle kan påverka individers beteende och ansvarstagande (Riley et al. 2017). I detta sammanhang kan upplevd social inkludering bidra till en starkare känsla av ansvar för den sociala ordningen, vilket kan öka villigheten att rapportera brott. Upplevd social inkludering kan därmed förstås som en central resurs och ett självständigt fenomen som kan öka individers villighet att rapportera brott, genom att stärka både tillit och upplevd handlingsförmåga.

H2: Rapporterad tystnadskultur modererar sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott. Resultatet från moderationsanalysen visade att interaktionseffekten inte var statistiskt signifikant, vilket innebär att rapporterad tystnadskultur inte uppvisade någon modererande effekt på sambandet. Detta tyder på att upplevd social inkludering har betydelse för villighet att rapportera brott, oavsett graden av rapporterad tystnadskultur.

Tidigare studier visar att individer kan avstå från att rapportera brott till följd av rädsla för repressalier, socialt tryck och hot (Brottsförebyggande rådet 2019; Barclay, Donnermayer & Jobes 2004; Riley et al. 2017). Forskning har även visat att stark social sammanhållning kan skapa normer som motverkar rapportering, särskilt i mindre samhällen där relationer är nära och långvariga (Barclay et al. 2004). Resultatet i denna studie antyder dock att dessa faktorer, som författarna definierar som en tystnadskultur, inte påverkar sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott. En potentiell tolkning av detta är att individer som upplever en hög grad av upplevd social inkludering möjligtvis påverkas i mindre utsträckning av sådana sociala normer.

I kontrast till tidigare forskning, där sociala band kan begränsa rapportering, tyder resultaten på att upplevd social inkludering snarare möjliggör handlande. En potentiell förklaring är att social inkludering inte enbart innebär närhet till en specifik grupp eller gemenskap, utan även tillgång till flera sociala sammanhang. Individer som upplever tillhörighet i bredare sociala nätverk kan därmed vara mindre beroende av enskilda gruppnormer och i lägre grad påverkas av tystnadskultur. Detta kan förstås som att upplevd social inkludering stärker individens capabilities, det vill säga de reella möjligheterna att agera (Sen 1980, s. 218; Sen 1999, s. 75), trots sociala hinder såsom normer. När dessa möjligheter stärks ökar även individens agency, vilket innebär en ökad förmåga att fatta självständiga beslut och agera utifrån sina egna värderingar (Sen 1999,

s. 189–191), snarare än gruppens eller omgivningens förväntningar. Att sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott kvarstod, oavsett graden av rapporterad tystnadskultur kan därför tolkas som att upplevd social inkludering potentiellt minskar tystnadsnormers begränsande kraft.

H3: Boendekontext (urban/rural) modererar sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott. Resultatet visade att sambandet mellan upplevd social inkludering och individens villighet att rapportera brott inte varierade beroende på boendekontext då interaktionseffekten inte var statistiskt signifikant. Individens boendekontext hade däremot ett direkt samband med villighet att rapportera brott, vilket innebär att boendekontext har en betydelse i sig, men inte för hur upplevd social inkludering påverkar villigheten att rapportera brott.

Tidigare studier visar att självrapporterad utsatthet generellt är lägre i mindre orter och på landsbygd än i storstäder (Brottsförebyggande rådet 2025). Resultatet i denna studie nyanserar detta kunskapsläge genom att visa att boendekontext har en självständig betydelse för villigheten att rapportera brott, då individer som bodde längre från stadskärnan uppvisade en högre villighet att rapportera brott. Detta skiljer sig delvis från tidigare forskning som betonar att sociala normer och relationer kan skilja sig mellan urbana och rurala kontexter, där exempelvis starkare sociala band i mindre samhällen både kan främja social sammanhållning och samtidigt skapa normer som påverkar individers handlande (Barclay et al. 2004; Riley et al. 2017). Skillnader i exempelvis trygghet, social närhet, anonymitet och tillgång till socialt stöd kan påverka den generella nivån av villighet att rapportera brott, vilket kan bidra till att förklara den direkta effekten av boendekontext.

Att sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott inte varierade beroende på boendekontext tyder på att betydelsen av upplevd social inkludering är relativt stabil över olika kontexter i denna studie. Oavsett urban eller rural boendekontext kan upplevelsen av tillhörighet och erkännande bidra till ett ökat handlingsutrymme, det vill säga förmågan att omsätta möjligheter i handling (Sen 1999, s. 189–191). Även om urbana och rurala boendekontexter skiljer sig åt kvarstår betydelsen av att känna sig accepterad, delaktig och socialt förankrad (Deci & Ryan 2000, s. 229–230). Upplevd social inkludering tycks därmed vara en central faktor för individers villighet att rapportera brott, oavsett boendekontext. Studiens resultat bör som helhet

tolkas med viss varsamhet. Trots att ett signifikant samband identifierades mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott, samt att boendekontext som enskild faktor visade en signifikant effekt på den beroende variabeln, uppvisade samtliga modeller en relativt låg förklaringsgrad ($R^2 = .07-.131$). Detta antyder att de inkluderade variablerna endast förklarade en begränsad del i variationen av villighet att rapportera brott, och att det sannolikt finns ytterligare, ej inkluderade variabler som kan bidra till att förklara variationer i individers villighet att rapportera brott.

7.2 Metoddiskussion

7.2.1 Urval och datainsamling

Studien baserades på ett icke-sannolikhetsurval bestående av myndiga individer i Skaraborg som rekryterades via kommunala samarbeten och sociala medier, vilket innebär att urvalet präglades av tillgänglighet. Totalt deltog 107 personer, vilket understeg det beräknade urvalet om 141 deltagare för god statistisk styrka i en regressionsmodell med två prediktorer (Maxwell, 2000). Den lägre urvalsstorleken kan ha minskat möjligheten att upptäcka ytterligare statistiskt signifikanta samband. Tillsammans med urvalsmetoden innebär detta en begränsad generaliserbarhet, därför bör resultaten främst förstås som indikatorer inom den aktuella kontexten snarare än generella samband.

Urvalet innefattade även en viss snedfördelning vad gäller boendekontext, där deltagare bosatta i centrum i mindre stad eller tätort var överrepresenterade i förhållande till övriga definierade boendekontexter. Detta kan ha påverkat resultatens tillförlitlighet och därigenom utfallet av analysen av boendekontext som modererande variabel samt möjligheten att identifiera modererande effekter.

Enkäten distribuerades via kommunala samarbeten och lokala sociala medier i syfte att nå deltagare i den allmänna befolkningen. Datainsamlingen genererade färre svar än förväntat, vilket medförde att ytterligare spridning via sociala medier genomfördes. Spridning av enkäten skedde genom lokala grupper på plattformen Facebook, vilket medförde att deltagandet blev beroende av individers exponering för och engagemang i dessa forum. Det är sannolikt att personer som är mer aktiva i lokala frågor och samhällsdebatter i högre utsträckning valde att besvara enkäten. Detta kan i sin tur ha påverkat studiens resultat eftersom dessa individer potentiellt kan ha ett större intresse för

samhällsrelaterade frågor än genomsnittet i populationen. Följaktligen finns en risk för överrepresentation av individer med ett särskilt intresse för studiens ämnesområde.

Flera praktiska faktorer kan även ha påverkat studiens genomförande och urvalets storlek. Det hade varit av värde att ha tillgång till etablerade kontakter för att kunna distribuera enkäten, exempelvis genom praktikplatser eller tidigare arbetsplatser, då detta sannolikt hade genererat ett större urval. Ett mer aktivt tillvägagångssätt, såsom att fysiskt besöka mötesplatser och presentera studien, hade också kunnat öka deltagandet. Den digitala insamlingsmetoden kan vidare ha exkluderat vissa grupper med lägre digital tillgång eller vana. Vidare hade en längre insamlingsperiod dessutom kunnat öka urvalets storlek och därmed stärka studiens statistiska styrka.

Användningen av en enkät innebär både styrkor och begränsningar i relation till studiens syfte. En styrka är att metoden möjliggjorde insamling av standardiserade data från ett större antal deltagare, vilket skapade goda förutsättningar att jämföra variationer i variablerna och pröva studiens hypoteser. Samtidigt baserades samtliga variabler på självrapportering genom grad av instämmande påståendena, särskilt i frågor om hur deltagarna skulle agera i brottsituationer. Detta innebär att svaren kan ha påverkats av social önskvärdhet, det vill säga en tendens att besvara frågor på ett sätt som uppfattas som socialt accepterat (Steenkamp, Jong & Baumgartner 2010). Även Likert-skalans svarssteg kan ha tolkats olika av respondenterna, vilket potentiellt har påverkat jämförbarheten. Det går dock inte att avgöra i vilken utsträckning dessa faktorer påverkat resultaten, men de bör beaktas vid tolkningen av studiens utfall.

Studiens mätinstrument baserades även på vinjetter, vilket innebär ytterligare metodologiska överväganden. En styrka med vinjetter var att de möjliggjorde standardiserade och jämförbara scenarier, då samtliga respondenter tog ställning till samma hypotetiska situationer. Detta har bidragit med förutsättningar för att analysera variationer i individers bedömningar. Studien har däremot enbart fångat respondenternas intentioner och uppfattningar i hypotetiska situationer, snarare än faktiska beteenden. Även om detta låg i linje med studiens syfte talar detta för att resultaten bör tolkas som uttryck för intentioner och uppfattningar snarare än direkta indikatorer på hur individer faktiskt agerar i verkliga situationer. Utöver detta kan vinjetterna ha inneburit en viss förenkling av komplexa sociala sammanhang och kan därigenom ha påverkat hur respondenterna tolkade situationerna och i sin tur besvarade frågorna.

7.2.2 Kvalitetskriterier

Resultatens tillförlitlighet kan delvis förstås i relation till hur upplevd social inkludering operationaliserades, med inspiration från mätinstrumentet ESIS (Leemann et al. 2022). Detta stärkte studiens begreppsvaliditet, då det ökade sannolikheten för att variabeln mätte det som avsågs att mätas, vilket i sin tur ökade studiens tillförlitlighet. Samtidigt innebar anpassningen av mätinstrumentet att det inte med säkerhet kan fastställas att samtliga dimensioner av originalskalan fångades fullt ut, vilket kan ha påverkat hur väl variabeln speglade fenomenet i sin helhet.

Boendekontext operationaliserades genom respondenternas självskattningar av om de var bosatta i storstad/stadskärna, centrum i en mindre stad/tätort eller landsbygd/förort. Å ena sidan kan detta betraktas som en styrka då det fångade individers subjektiva upplevelse av sin bostadsmiljö. Å andra sidan en begränsning då kategoriseringen inte utgick från objektiva kriterier, och deltagare kan ha tolkat boendekontext på olika sätt. Detta kan ha påverkat resultatet genom att variationerna mellan grupperna inte fångats på ett tillförlitligt vis, vilket kan bidra till att förklara varför ingen modererande effekt identifierades i sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott. Rapporterad tystnadskultur och villighet att rapportera brott operationaliserades även genom ett egen konstruerat mått, då etablerade instrument var svåra att identifiera. Trots god intern reliabilitet, kan detta ha påverkat måttets validitet genom att studien inte med säkerhet kan fastställa att samtliga aspekter av fenomenen fångades.

Reliabiliteten bedömdes som god över lag, då samtliga index uppvisade acceptabla värden för intern konsistens (Cronbach's alpha). Detta talar för att frågorna inom respektive index i hög grad mätte samma underliggande fenomen på ett konsekvent sätt. Det är dock inte möjligt att avgöra i vilken utsträckning variationer i deltagarnas svarssituation kan ha påverkat svarens stabilitet. Detta avser exempelvis skillnader i den fysiska omgivningen där enkäten besvarades, vilket potentiellt kan ha haft en inverkan på hur respondenterna tolkade och besvarade frågorna.

Vid kontroll av statistiska antaganden identifierades tendenser till heteroskedasticitet, vilket innebär att variationen i "villighet att rapportera brott" skilde sig mellan nivåer av "upplevd social inkludering". Detta kan ha påverkat regressionsanalysernas standardfel och innebär att statistisk signifikans bör tolkas med viss försiktighet (Borg & Westerlund, 2012, s. 363). Det begränsade urvalet kan också ha bidragit till avvikelser, eftersom ett

mindre datamaterial kan påverka variationen i svaren och hur väl antagandena uppfylls. Samtidigt bedömdes avvikelserna som begränsad då residualerna i övrigt var approximativt normalfördelade och modellerna visade statistiskt signifikanta resultat.

7.2.3 Etiska reflektioner

Eftersom enkäten distribuerades digitalt kan det inte uteslutas att enkätens utformning har inneburit begränsad tillgänglighet för vissa grupper, såsom synskadade och personer med funktionsnedsättningar. Det kan därav inte säkerställas att alla perspektiv har inkluderats, särskilt eftersom dessa grupper kan ha erfarenheter av upplevd social inkludering som är centrala för studiens syfte. Även personer som inte använder sociala medier, eller har begränsad tillgång till sådana plattformar, kan ha påverkats. En vinjettfråga handlade om hot i en digital miljö, vilket kan ha varit svårare att relatera till för personer utan erfarenhet av sociala medier. Bristande möjlighet till full tillgänglighetsanpassning utgör därför en etisk begränsning som bör beaktas vid tolkningen av resultaten, även om en sådan anpassning inte var möjlig inom studiens ekonomiska resurser.

En ytterligare etisk aspekt är att studien behandlar brott och individers intention att agera, vilket kan ha upplevts känsligt för vissa deltagare. Vinjetterna utformades därför som lågintensiva händelser utan starka emotionella eller grafiska inslag. Det kan dock inte uteslutas att vissa frågor väckte eftertanke eller upplevdes olika av respondenterna. Frivilligheten kan också problematiseras, eftersom spridning skedde via Facebook och vissa deltagare kan ha haft en personlig koppling till författarna. Detta kan i sin tur ha påverkat upplevelsen av frivillighet, trots att det tydligt framgick att deltagandet var frivilligt.

De metodologiska övervägandena vad gäller urval, datainsamling och etik genomfördes med beaktande av analys och tolkning av studiens resultat. Studien har därför strävat efter att inte dra mer långtgående slutsatser än vad det empiriska materialet kan stödja samt att undvika generaliseringar som går utöver studiens urval.

7.3 Studiens betydelse och framtida forskning

Inom socialpsykologin uppstår mänskligt beteende inte isolerat, utan formas i samspel med andra människor (Cremer, Dick & Murnighan 2011, s. 4). Genom att analysera sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott belyser studien hur en social handling påverkas av upplevelsen av att vara delaktig, accepterad

och betydelsefull i sin omgivning. Villigheten att rapportera brott kan därmed förstås som mer än ett individuellt beslut, då den även påverkas av individens relation till sitt sociala sammanhang. Studien bidrar med socialpsykologisk kunskap om hur upplevelser av sociala aspekter påverkar individers villighet att agera i brottsituationer genom att rapportera brott.

Studien har bidragit till den identifierade kunskapsluckan genom att analysera upplevd social inkludering som ett självständigt fenomen i relation till villighet att rapportera brott. Tidigare forskning har fokuserat på närliggande begrepp såsom social exkludering, marginalisering, processuell rättvisa, låg tillit till rättssystemet eller social sammanhållning, medan upplevd social inkludering i sig har fått mindre uppmärksamhet (Wallengren et al. 2020; Vidales et al. 2009; Barclay, Donnermeyer & Jobes 2004; Sarpong & Reisig 2022; Riley et al. 2017). Studien har således bidragit med en nyanserad förståelse av upplevd social inkludering som eget analytiskt begrepp samt förklaringsfaktor bakom villigheten att rapportera brott. Kunskapen inom området har breddats genom att studien belyser hur individens upplevelse av tillhörighet till sin omgivning påverkar individens beteende, intentioner och handlingar.

Den praktiska nyttan med studien ligger i att resultaten kan användas som underlag för policyutveckling i brottsförebyggande arbete, och i insatser som syftar till att öka individers villighet att rapportera brott. Åtgärder kan behöva riktas mot mer än själva anmälningsprocessen. Detta innebär att arbetet inte enbart handlar om att göra det enklare att rapportera brott, utan även om att stärka trygghet, gemenskap och tillit i de miljöer där individer lever. Konkret kan detta ge upphov till satsningar på lokala mötesplatser, relationsskapande arbete mellan invånare och myndigheter, trygghetsskapande insatser i bostadsområden samt aktiviteter som stärker av delaktighet och social inkludering.

Studien utgör en förståelse av det sociala problem som behandlats i uppsatsen, nämligen varför brott inte alltid rapporteras trots att rapportering är central för individens trygghet, brottsförebyggande arbete och rättsväsendets möjligheter att agera. Resultaten visar att problemet förstås genom de sociala villkor som omger individen. Detta innebär att lösningar på problemet kan behöva utformas på flera nivåer samtidigt. På samhällsnivå kan det handla om enklare anmälningsprocesser eller ökad tillgänglighet till stödinsatser. På lokal nivå kan det bidra till trygghetsskapande och samverkande insatser i syfte att

stärka gemenskap i samhället. På individnivå kan det handla om informationsinsatser eller stöd till brottsutsatta som ökar individens känsla av handlingsutrymme och trygghet.

Samtidigt kvarstår behovet av ytterligare kunskap inom området. Framtida forskning kan med fördel undersöka dessa samband genom intervjuer, vilket kan ge en fördjupad förståelse för individers erfarenheter av hur upplevd social inkludering är relaterad till villighet att rapportera brott. Det vore även värdefullt att genomföra longitudinella studier, där samma individer följs över tid för att undersöka om förändringar i upplevd social inkludering påverkar villigheten att rapportera brott. Samtidigt kan detta vara metodologiskt utmanande, eftersom individers upplevelse av social inkludering möjligen inte förändras i någon större utsträckning under den tidsperiod som en studie omfattar.

7.4 Slutsatser

Denna studie har analyserat i vilken utsträckning upplevd social inkludering är relaterad till individers villighet att rapportera brott, samt om detta samband modereras av rapporterad tystnadskultur respektive boendekontext. Med utgångspunkt i att mänskligt beteende påverkas av både individuella och sociala faktorer prövades hypoteserna genom regressionsanalyser och moderatoranalyser.

Resultaten visade att upplevd social inkludering hade ett signifikant positivt samband med villighet att rapportera brott, vilket innebär att individer med högre grad av social inkludering uppvisade en högre villighet att rapportera brott. Hypotes 1 kunde därmed godtas. Vidare visade moderatoranalyserna att sambandet mellan upplevd social inkludering och villighet att rapportera brott inte varierade beroende på graden av rapporterad tystnadskultur eller boendekontext, vilket innebär att hypotes 2 och 3 förkastades.

Denna studie kan utöver tidigare forskning, bidra med tillägget att upplevelser av social inkludering tycks vara en betydelsefull faktor i sig. Resultaten indikerar att närvaron av delaktighet, tillhörighet och acceptans kan relateras till en ökad villighet att rapportera brott. Studien bidrar därmed till en mer nyanserad förståelse av upplevd social inkludering som ett självständigt begrepp i relation till villighet att rapportera brott. Detta kan samtidigt förstås i relation till välbefinnande, då känslor av tillhörighet, inkludering och trygghet stärker individens upplevelse av säkerhet och stöd i samhället, vilket utgör centrala förutsättningar för ett gott välbefinnande.

Referenslista

- Abraham, J. & Ceccato, V. (2022). Crime and safety in rural areas: A systematic review of the English-language literature 1980-2020. *Journal of Rural Studies*, 94, s. 250-273. doi:10.1016/j.jrurstud.2022.05.010
- Aftonbladet. (2025). Polischefens larm: Unga saknar framtidstro. *Aftonbladet*.
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/rPoyKR/polischefens-larm-nyrekryteringen-maste-stoppas> [Hämtad: 2026-02-04]
- Atzmüller, C. & Steiner, P. M. (2010). Experimental Vignette Studies in Survey Research. *Public Opinion Quarterly*, 74(4), s. 820–844. doi:10.1027/1614-2241/a000014
- Baron, R. M. & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), s. 1173–1182. <https://www.sesp.org/files/The%20Moderator-Baron.pdf> [Hämtad: 2026-04-01].
- Barclay, E., Donnermeyer, J. F & Jobes, P. C. (2004). The dark side of Gemeinschaft: Criminality within rural communities. *Crime Prevention and Community Safety*, 6(3), s. 7-22. doi:10.1057/palgrave.cpcs.8140191
- Becerra, D., Wagaman, M.A., Androff, D. K., Messing, J. & Castillo, J. (2017). Policing immigrants: Fear of deportation and perceptions of law enforcement and criminal justice. *Criminal Justice Studies*, 17(6), s. 715-731. doi:10.1177/1468017316651995
- Birkhoff, S. (2022). Moderation in SPSS [video]. *Universiteit van Amsterdam*.
https://video.uva.nl/media/Moderation+in+SPSS/0_bhwuijhu [Hämtad: 2026-04-15]
- Borg, E. & Westerlund, J. (2012). *Statistisk för beteendevetare Faktabok*. (3 uppl.). Malmö: Liber.
- Brottsförebyggande rådet. (2022). *Polisanmälda dataintrång: Karaktär, utmaningar, utvecklingsområden* (Rapport 2022:8). Stockholm.
https://bra.se/download/18.366598ab19270941a1c47a7/1729449127792/2022_Polisanmalda_dataintrang.pdf [Hämtad: 2025-11-11].
- Brottsförebyggande rådet. (2021). *Narkotikamarknader: En studie av smuggling, gatuförsäljning, internethandel och köpare*.
https://bra.se/download/18.366598ab19270941a1c38c3/1729256458650/2021_10_Narkotikamarknader.pdf [Hämtad: 2026-02-04].
- Brottsförebyggande rådet. (2019). *Tystnadskulturer: En studie om tystnad mot rättsväsendet* (Rapport 2019:10). Stockholm: Brå.
<https://bra.se/rapporter/arkiv/2019-10-01-tystnadskulturer>. [Hämtad: 2026-02-04].
- Clark-Carter, D. (2024). *Quantitative Psychological Research*. (5 uppl.). Routledge.
<https://www.perlego.com/book/4310713> [Hämtad: 2025-08-12].

- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). "The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), s. 227–268. doi:10.1207/S15327965PLI1104_01
- Devalle, D. (1998). Forms of Life: Science and social psychology. I Sapsford, R., Still, A., Wetherell, M., Miell, D. & Stevens, R. (red.) *Theory and social psychology*. London: SAGE, s. 115-141.
- Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2018). *Statistisk verktygslåda: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Fisher, B. S., Cullen, F. T. & Turner, M. G. (2003). Reporting sexual victimization to the police and others: Results from a national-level study of college women. *Criminal Justice and Behavior*, 30(1), s. 6–38. doi:10.1177/0093854802239161
- Goudriaan, H. (2006). *Reporting crime: Effects of social context on the decision of victims to notify the police*. Diss. Leiden University.
<https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/access/item%3A2893273/view>
 [Hämtad: 2026-04-02].
- Higgins, J. P. T, Thomas, J., Chandler, J., Cumpston, M., Li, T., Page, M. J., & Welch, V. J. H. W. (red.). (2019). *Cochrane handbook for systematic reviews of interventions*. Hoboken: Wiley, 4(1002). doi:10.1002/9781119536604.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3 uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Lavrakas, P. J, Traugott, M.W, Kennedy, C. & Holbrook, A. L. (2019). *Experimental Methods in Survey Research*. (1 uppl.). Hoboken: Wiley.
<https://www.perlego.com/book/1148924> [Hämtad: 2025-08-12].
- Leemann, L., Martelin, T., Koskinen, S., Härkänen, T., Isola, A. (2022). Development and Psychometric Evaluation of the Experiences of Social Inclusion Scale. *Journal of Human Development and Capabilities*, 23(3), s. 400-424.
 doi:10.1080/19452829.2021.1985440
- Livet i Skaraborg. (2024). Gröna näringar frodas i Skaraborg.
<https://www.livetiskaraborg.se/berattelser/grona-naringar-frodas-i-skaraborg>
 [Hämtad: 2026-03-17].
- Lövgren, L. (2023). *Bostadsförsörjningsanalys Skaraborg*. Skaraborgs Kommunalförbund. <https://skaraborg.se/globalassets/231013-bostadsforsorjningsanalys-skaraborg.pdf> [Hämtad: 2026-03-17].
- Maxwell, S. E. (2000). Sample size and multiple regression analysis. *Psychological Methods*, 5(4), s. 434–458. doi:10.1037/1082-989X.5.4.434
- Mertens, D. & Ginsberg, P. (2008). *The Handbook of Social Research Ethics*. (1 uppl.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
<https://www.perlego.com/book/4791888>. [Hämtad: 2025-11-12].
- Messing, J., Becerra, D., Ward-Lasher, A. & Androff, D. K. (2015). Latinas' Perceptions of Law Enforcement: Fear of Deportation, Crime Reporting, and Trust in the System. *Affia: Journal of Women and Social Work*, 30(3), s. 328-340.
 doi:10.1177/0886109915576520

- Nelson, D. M., Coleman, D. & Corcoran, K. (2010). Emotional and behavior problems in urban and rural adjudicated males: Differences in risk and protective factors. *Victims and Offenders*, 5(2), s. 120–129. doi:10.1080/15564881003640710
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D. & Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *bmj*, 372. doi:10.1136/bmj.n71
- Pallant, J. (2020). *SPSS survival manual: a step by step guide to data analysis using IBM SPSS*. (7 uppl.). London: Open University Press.
- Polismyndigheten. (2024). Så rekryteras barn och unga in i kriminalitet. <https://polisen.se/utsatt-for-brott/brott-mot-barn-och-unga/sa-rekryteras-barn-och-unga-in-i-kriminalitet/> [Hämtad: 2026-02-04].
- Rengifo, A. F., Slocum, L. A., & Chillar, V. (2019). From impressions to intentions: Direct and indirect effects of police contact on willingness to report crimes to law enforcement. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 56(3), s. 1-29. doi:10.1177/0022427818817338
- Riley, C., Roy, B., Harari, N., Vashi, A., Violano, P., Greene, A., Lucas, G., Smart, J., Hines, T., Spell, S., Taylor, S., Tinney, B., Williams, M. & Wang, E. A. (2017). Preparing for disaster: A cross-sectional study of social connection and gun violence. *Journal of Urban Health*, 94(4), s. 619-629. doi:10.1007/s11524-016-0121-2
- Sarpong, E. & Reisig, M. D. (2022). “You are first and foremost a migrant”: The role of police procedural injustice and social identity among Nigerian immigrants in the United States. *Criminology & Criminal Justice*, 22(5), s. 655–673. doi:10.1177/17488958221132760
- Sen, A. (1980). Equality of What? I McMurrin, S. (red.) *Tanner Lectures on Human Values*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 195-220. <https://tannerlectures.org/wp-content/uploads/2024/07/sen80.pdf> [Hämtad: 2025-11-04].
- Sen, A. (1999). *Development as Freedom*. Oxford: Oxford University Press. <https://books.google.se/books?id=NQs75PEa618C&printsec=frontcover&hl=sv#v=onepage&q&f=false> [Hämtad: 2025-11-04].
- Smith, E., Mackie, D. & Claypool, H. (2015). *Social Psychology*. (4 uppl.). Hove: Psychology Press.
- Steenkamp, J. B. E. M., De Jong, M. G & Baumgartner, H. (2010). Socially Desirable Response Tendencies in Survey Research. *Journal of Marketing Research*, 47(2), s. 199–214. doi:10.1509/jmkr.47.2.199
- Sullivan, G. M & Artino, A. R. (2013). Analyzing and interpreting data from Likert-type scales. *Journal of Graduate Medical Education*, 5(4), s. 541-542. doi:10.4300/JGME-5-4-18
- Svenska Akademien. (2026). Tystnadskultur. *I svenska akademiens ordlista*. <https://www.svenska.se>. [Hämtad: 2026-02-06].

- Sveriges Radio. (2025). Polisen vill att fler anmäler våld i relationer: ”Ingen privatsak”.
<https://www.sverigesradio.se/artikel/polisen-vill-att-fler-anmaler-vald-i-relationer-ingen-privatsak> [Hämtad: 2026-02-04].
- SVT Nyheter. (2025). Polisen: ”Lita på magkänslan och stoppa unga som begår brott”.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jonkoping/polisen-lita-pa-magkanslan-och-stoppa-unga-som-begar-brott> [Hämtad: 2026-02-04].
- SVT Nyheter. (2025). Polisen: Så många är gängkriminella i Sverige.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sa-manga-ar-gangkriminella-i-sverige>
 [Hämtad: 2026-02-04].
- TechTidningen. (2025). Cyberattacker mot Sverige ökar kraftigt – här är sektorn som är mest drabbad. <https://techtidningen.se/cyberattacker-mot-sverige-okar-kraftigt-har-ar-sektorn-som-ar-mest-drabbad/> [Hämtad: 2026-02-04].
- TV4. (2026). Äldre kvinna rånad i hemmet: ”Fjärde fallet sedan nyårsafton”.
<https://www.tv4.se/artikel/5wfG2PBjMcsTR8ufjQPfy/aeldre-kvinna-ranad-och-utsatt-foer-valdtaektsfoersoek> [Hämtad: 2026-02-04].
- Vidales, G., Day, K. M. & Powe, M. (2009). Police and immigration enforcement: Impacts on Latino(a) residents’ perceptions of police. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 32(4), s. 631-653.
 doi:10.1108/13639510911000740
- Wallengren, S., Wigerfelt, A., Wigerfelt, B. & Mellgren, C. (2020). Trust toward the criminal justice system among swedish Roma: A mixed-methodology approach. *Race and Justice*, 13(2), s. 207-230. doi:10.1177/2153368720930405
- Wells, L. E. & Weisheit, R. A. (2004). Patterns of rural and urban crime, *Criminal Justice Review*, 29(1), s. 1–22. doi:10.1177/073401680402900103
- Wetherell, M., McGhee, P. & Stevens, R. (1998). Defining social psychology. I Sapsford, R., Still, A., Wetherell, M., Miell, D. & Stevens, R. (red.) *Theory and social psychology*. London: SAGE, s. 7- 18.
- Wetherell, M. & Still, A. (1998). Realism and Relativism. I Sapsford, R., Still, A., Wetherell, M., Miell, D. & Stevens, R. (red.) *Theory and social psychology*. London: SAGE, s. 99- 114.
- Zhang, L., Messner, S. F. & Liu, J. (2007). An exploration of the determinants of reporting crime to the police in the city of Tianjin, China. *Criminology*, 45(4), s. 959–984. doi:10.1111/j.1745-9125.2007.00093.x

Bilagor

Bilaga 1: Tabell 1 - Sökhistorik för litteratursökning

Databas	Söksträng	Antal träffar	Datum
Academic Search Premier	(Urban OR Rural) AND (social inclus* OR social cohes* OR "social belonging") AND (crime report* OR "willingness to report crime")	46	2025-11-20
PsycINFO	(Urban OR Rural) AND (Conurbation* OR Region* OR "Local area*") AND ("social inclusion" OR "social cohesion") AND ("silence culture" OR "culture of silence" OR "bystander silence" OR "bystander effect*" OR "peer pressur*") AND ("crime reporting" OR "reporting behavior" OR (Report* AND Crime))	225	2025-11-21
Web of Science	(urban OR rural) AND ("social inclusion" OR "social involvement") AND ("crime reporting" OR "willingness to report crime")	2195	2025-11-28

Bilaga 2: Tabell 2 - Inklusionskriterier och exklusionskriterier vid litteratursökning

Inklusionskriterier	Exklusionskriterier
Empirical study (peer-reviewed)	No relevance to social inclusion
Focus on social inclusion/exclusion, participation, or engagement, social cohesion, social norms or social belonging	No connection to crime reporting
Connection to crime reporting	Only "civilians" – Civilian crime reporting
Written in Swedish or English	Off topic (Not relevant to the research topic)
Output variable = reported crime	Literature review

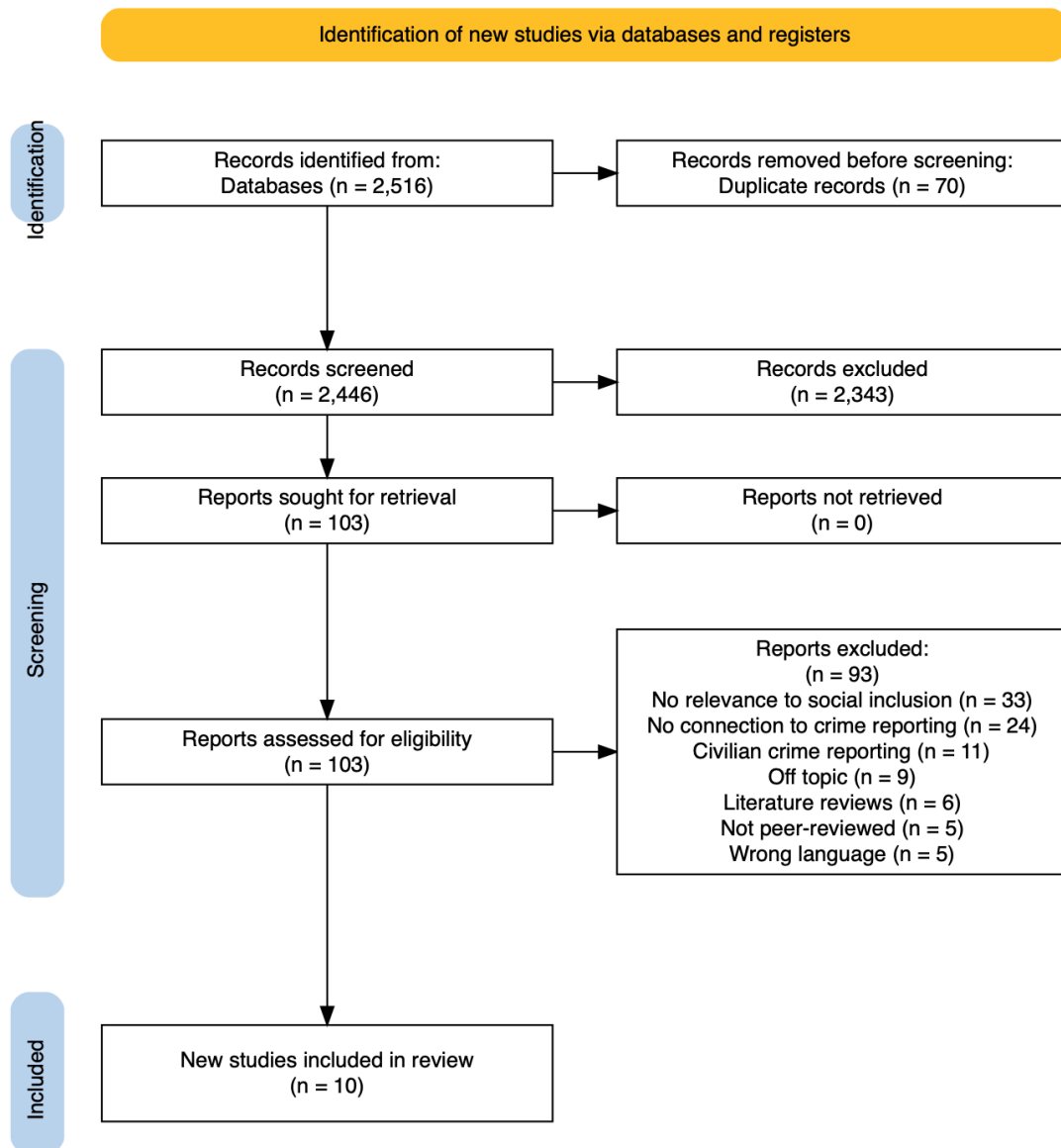
Bilaga 3: Tabell 3 - Översikt av inkluderade artiklar

Referens	Syfte	Design	Urval	Resultat
Barclay, Donnerme yer & Jobs (2004)	Hur sociala normer och kulturella värderingar i rurala samhällen påverkar förekomst av brott samt benägenhet att rapportera brott.	Kvantitativ enkätstudie kompletterad med intervjuer.	Jordbrukare i Australien. Enkät: n = 406 Intervjuer med brottsutsatta och polis (antal ej specificerat).	Hög social sammanhållning och normer i rurala miljöer är associerad med ökad tolerans för brott, där rädsla för social exkludering minskar benägenheten att rapportera brott.
Becerra, et al. (2016)	Att undersöka sambandet mellan rädsla för deportation, tillit till rättsväsendet och benägenhet att rapportera brott.	Kvantitativ enkätstudie analyserad med regressionsanalys.	Latinamerikaner i USA. (Nationellt representativt urval) n = 2 015	Ökad rädsla för deportation är associerad med lägre tillit till polis och rättsväsendet samt minskad benägenhet att rapportera brott.
Fisher, Cullen & Turner (2003)	Att undersöka omfattning och faktorer som påverkar kvinnliga studenters benägenhet att rapportera sexuell viktimisering.	Kvantitativ studie baserad på nationell enkät.	Kvinnliga universitetsstudenter i USA n = 4 446	Låg benägenhet att rapportera till polis eller universitet, men hög benägenhet att berätta för informella kontakter. Händelser som uppfattas som mer allvarliga, är associerad med högre sannolikhet att rapportera till polis.
Messing et al. (2015).	Att undersöka hur rädsla för deportation och tillit till processuell rättvisa påverkar benägenhet att rapportera våldsbrott.	Kvantitativ enkätstudie.	Latinamerikaner i USA. n = 1 049	Tillit till polis har större betydelse än rädsla för deportation för benägenheten att rapportera brott.
Nelson, Coleman & Corcoran (2010)	Hur risk- och skyddsfaktorer hänger samman med emotionella och beteendemässiga problem, samt om dessa samband skiljer sig mellan urbana och rurala miljöer.	Kvantitativ tvärsnittsstudie baserad på enkätdata (regressionsanalyser)	Manliga ungdomar från ungdomsrättsystemet i Oregon, USA. n = 113 urbana områden: n = 50 rurala områden: n = 63	Både urbana och rurala ungdomar påverkas av risk-och skyddsfaktorer, men att dessa verkar på olika sätt beroende på kontext.
Riley et al. (2017)	Att undersöka sambandet mellan kollektiv förmåga (social	Kvantitativ tvärsnittsstudie baserad på enkätdata.	Boende i två områden med hög brottslighet i New Haven, USA.	Högre upplevd kollektiv förmåga (social sammanhållning och

	<p>sammanhållning och informell social kontroll) och exponering för vapenvåld i utsatta områden.</p>		n = 153	informell kontroll) är associerad med lägre exponering för vapenvåld.
Sarpong & Reising (2022)	<p>Hur upplevelser av polisiär processuell orättvisa påverkar social identitet, tillit till polisen samt benägenhet att samarbeta och rapportera brott.</p>	<p>Kvalitativ design baserad på djupintervjuer.</p>	<p>Nigerianska immigranter i en större stad i USA. n = 17</p>	<p>Upplevd processuell orättvisa från polisen minskar tillit och viljan att samarbeta samt rapportera brott. Rättvist bemötande kan stärka tillit och samarbete över tid.</p>
Vidales, Day, & Powe (2009)	<p>Hur ökat samarbete mellan lokal polis och migrationsmyndigheter påverkar latinamerikanska invånares tillit till polisen samt deras benägenhet att rapportera brott.</p>	<p>Kvasi-experimentell före- och efterdesign och bygger på kvantitativa telefonenkäter.</p>	<p>Latino(a)-invånare i Costa Mesa, Kalifornien. Före: n = 169 Efter: n = 91</p>	<p>Försämrad tillit och minskad upplevd acceptans. Minskad tillit till polisen påverkar brottsbenägenheten negativt.</p>
Wallengren et al. (2020)	<p>Att förstå om och hur tillit till rättsväsendet påverkar benägenhet att rapportera brott med särskilt fokus på den romska minoriteten i Sverige.</p>	<p>Mixad metodansats. Kvantitativa enkätdata kombinerad med kvalitativa intervjuer.</p>	<p>Romer i Sverige. Enkät n = 610 Intervju n = 30</p>	<p>Låg tillit till rättsväsendet. Upplevd orättvisa som en central faktor som minskar tilliten och benägenhet att rapportera brott.</p>
Zhang, Messner & Liu (2007)	<p>Att undersöka vilka faktorer som påverkar benägenhet att rapportera brott till polisen i urbana områden i Kina.</p>	<p>Kvantitativ studie baserad på enkätdata om brottsoffererfarenheter.</p>	<p>Invånare (18+) i Tianjiin, Kina. n = 2 474 Multistage cluster sampling.</p>	<p>Brottets allvar är den viktigaste faktorn för rapportering. Individuella faktorer har lite betydelse för rapporteringsbenägenheten.</p>

Not. Anpassad version från data extraction-formatet i Cochrane Handbook (Higgins et al. 2019).

Bilaga 4: PRISMA flödesschema - litteraturöversikt

Not. PRISMA 2020-flödesschema anpassad efter Page et al. (2021).

Bilaga 5: Operationaliseringsmatris - Huvudbegrepp

Huvudbegrepp	Definition	Variabel	Mätmetod	Skala
Social inkludering	Individens subjektiva upplevelse av tillhörighet, meningsfullhet, stöd och förmåga att påverka sitt liv och sin omgivning. Detta är grundat i capability approach (Leemann et al. 2022, s. 403).	Upplevd social inkludering <i>(Oberoende variabel X)</i>	Likert	Femgradig
Tystnadskultur	Avser en kultur där negativa företeelser inte påtalas, kritiseras eller uppmärksammas (Svenska Akademien, 2023).	Rapporterad tystnadskultur <i>(Moderatorvariabel)</i>	Likert	Femgradig
Villighet att rapportera brott	Graden av sannolikhet eller intention/avsikt att rapportera en brotts handling till polisen.	Villighet att rapportera brott <i>(Beroende variabel Y)</i>	Likert	Femgradig
Boendekontext urban/rural	Typ av bostadsområde baserad på självskattning.	Boendekontext <i>(Moderatorvariabel)</i>	Kryssfråga	Nominal

Bilaga 6: Operationaliseringsmatris – Social inkludering

Underbegrepp	Indikator	Enkät-item
Meningsfullhet	Upplevelse av vardaglig meningsfullhet	<i>Jag upplever att mina vardagliga aktiviteter är viktiga för mig.</i> <i>Jag upplever att mitt liv eller min tillvaro har ett tydligt syfte.</i>
	Upplevelse av social uppskattning	<i>Jag får uppskattning och positiv respons från min omgivning.</i>
Erkännande	Upplevelse av social betydelse	<i>Jag upplever att andra människor behöver mig eller värdesätter min närvaro.</i>
	Upplevelse av att vara inkluderad i en social gemenskap	<i>Jag upplever att jag är en del av en grupp eller gemenskap som är viktig för mig.</i>
Tillhörighet	Upplevd möjlighet att påverka sitt liv och vardagliga sammanhang	<i>Jag upplever att jag har förmåga att påverka beslut och situationer som rör mig i min omgivning.</i>
Handlingsutrymme (agens)	Upplevd tillgång till stöd från omgivningen	<i>Jag får stöd eller hjälp från andra i min omgivning när jag verkligen behöver det.</i>
Socialt stöd	Upplevd tillit till omgivningen/sociala sammanhang	<i>Jag upplever att människor i min omgivning/sociala relationer går att lita.</i>
	Upplevd ömsesidig tillit i sociala relationer	<i>Jag upplever att människor i min omgivning/sociala relationer litar på mig. .</i>
Socialt förtroende	Upplevd självständig måluppfyllelse	<i>Jag kan sätta upp mål för mig själv och har förmåga att uppnå dem.</i>
Autonomi och kompetens		

Bilaga 7: ESIS (Experiences of Social Inclusion Scale)

Engelska (originalspråk)	Svenska (översatt från engelska)
I feel that what I do everyday is significant	Jag känner att det jag gör varje dag är meningsfullt
I get positive feedback on what I do	Jag får positiv feedback på det jag gör
I belong to a group or community that is important to me	Jag tillhör en grupp eller gemenskap som är viktig för mig
Other people need me	Andra människor behöver mig
I can influence the course of my life	Jag kan påverka mitt livs riktning
I feel that my life has purpose	Jag känner att mitt liv har ett syfte
I can strive for things that are important for me	Jag kan sträva efter det som är viktigt för mig
I get help when I really need it	Jag får hjälp när jag verkligen behöver det
I feel trusted	Jag känner mig betrodd
I can influence some things in my living environment	Jag kan påverka vissa saker i min närmiljö

Not. Mätinstrument av Leemann et al. (2021). Egen översättning från engelska till svenska.

Bilaga 8: Operationaliseringsmatris – Villighet att rapportera brott

Underbegrepp	Indikator	Enkät-item
Beteendeavsikt	Grad av sannolikhet att rapportera brott	<i>Jag skulle rapportera händelsen till polisen.</i>
Normativt ansvar	Upplevt ansvar att rapportera brott	<i>Jag upplever att det är mitt ansvar att rapportera händelsen.</i>
Sociala överväganden	Rädsla för negativa konsekvenser vid rapportering	<i>Jag skulle tveka att rapportera av rädsla för negativa konsekvenser.</i>

Bilaga 9: Operationaliseringsmatris – Rapporterad tystnadskultur

Underbegrepp	Indikator	Enkät-item
Sociala konsekvenser	Upplevd negativ respons från omgivningen	<i>Jag upplever att människor i min omgivning ofta reagerar negativt när jag säger ifrån i en situation som känns fel för mig.</i>
	Upplevelse av socialt avståndstagande	<i>Jag upplever att människor i min omgivning tar avstånd från mig om jag inte delar majoritetens åsikt eller uppfattning.</i>
Sociala förväntningar	Upplevda informella normer	<i>Jag upplever att det finns en förväntan att man håller god stämning i stället för att uttrycka avvikande åsikter i mina sociala sammanhang.</i>
	Normativ tystnad	<i>Jag upplever att det kan vara problematiskt att uttrycka kritik i min omgivning eller sociala sammanhang.</i>
Konformitet	Lojalitet till gruppen/sociala sammanhang	<i>I mina sociala sammanhang är lojalitet mot gruppen eller gemenskapen något som värderas högre än att man uttrycker avvikande åsikter.</i>

Bilaga 10: Informationsbrev

Vi är två studenter från Högskolan i Skövde som har utformat denna enkät inom ramen för vårt examensarbete. Syftet med studien är att kartlägga sambandet mellan social inkludering och villighet att rapportera brott samt huruvida boendekontext och tystnadskultur modererar sambandet.

Enkäten är uppdelad i 3 delar och består av bakgrundsfrågor, frågor om social inkludering och tystnadskultur samt tre korta vinjetter. Varje vinjett följs av påståenden där du får ta ställning till hur du skulle agera i en situation där du bevittnar ett hypotetiskt brott.

Ditt deltagande är helt frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta.

Du har möjlighet att återkalla ditt samtycke inom två veckor efter att du har besvarat enkäten. Om du väljer att avbryta eller återkalla ditt samtycke inom denna tidsram kommer dina svar att raderas.

Dina svar behandlas konfidentiellt och anonymt, vilket innebär att inga identifierade uppgifter såsom namn, e-postadress, åsikter eller andra personliga upplysningar samlas in.

Enkätsvaren lagras på Högskolans OneDrive och är endast tillgänglig för de ansvariga för studiens genomförande.

Det insamlade materialet används enbart för studiens ändamål och kommer varken att spridas eller nyttjas i andra sammanhang. Efter att studien har avslutats raderas materialet i enlighet med etiska riktlinjer.

Högskolan i Skövde är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen (EU) 2016/679, vilket innebär att högskolan ansvarar för att dina personuppgifter (enkätsvaren) behandlas på ett lagligt, korrekt och säkert sätt samt att dina rättigheter som registrerad tillvaratas.

Studien genomförs av:

Olivia Lindstrand

E-post: b23olili@student.his.se

Elin Dahlqvist

E-post: b23elida@student.his.se

Om du har frågor eller funderingar kring hur dina personuppgifter behandlas vänligen kontakta högskolans dataskyddsombud: dataskyddsombud@his.se.

Om du inte är nöjd med högskolans behandling av personuppgifter har du rätt till att lämna klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) via e-post: imy@imy.se

Genom att kryssa i rutan nedan bekräftar du att du har tagit del av informationen ovan och samtycker till att delta i studien.

Jag har tagit del av informationen och samtycker till att delta i studien.

Bilaga 11: Enkät

Del 1: Bakgrundsfrågor

Vad identifierar du dig som?

Kvinna

Man

Annat

Ange din ålder:

Var bor du?

Storstad/stadskärna

Centrum i en mindre stad/tätort

Förort/Landsbygd

Del 2: Vinjetter

Du kommer nu att ta del av tre korta scenarier som beskriver olika typer av brott. Efter varje scenario ombeds du ange hur du skulle agera i situationen genom att ange i vilken grad du instämmer med varje påstående.

Scenario 1

Du går hem en kväll och ser två personer slå sönder en busskur vid en busshållplats. De sparkar mot glasrutorna och skrattar.

Det finns inga andra personer i närheten som verkar ha märkt det. Personerna avlägsnar sig från platsen efter några minuter.

Nedan följer tre påståenden där du tar ställning utifrån scenariot som du just läste. Hur väl stämmer följande påståenden in på hur du skulle agera i situationen?

	Instämmer inte alls	Instämmer delvis inte	Varken eller	Instämmer delvis	Instämmer helt
Jag skulle rapportera händelsen till polisen.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att det är mitt ansvar att rapportera händelsen.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag skulle tveka att rapportera av rädsla för negativa konsekvenser.	☐	☐	☐	☐	☐

Scenario 2

Du befinner dig i ditt närområde och observerar hur en person som uppvisar tydliga tecken på alkoholpåverkan sätter sig i en bil och kör i väg. Det finns inga andra personer i närheten vid tillfället som bevittnar detta förutom du.

Nedan följer tre påståenden där du tar ställning utifrån scenariot som du just läste. Hur väl stämmer följande påståenden in på hur du skulle agera i situationen?

	Instämmer inte alls	Instämmer delvis inte	Varken eller	Instämmer delvis	Instämmer helt
Jag skulle rapportera händelsen till polisen.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att det är mitt ansvar att rapportera händelsen.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag skulle tveka att rapportera av rädsla för negativa konsekvenser.	☐	☐	☐	☐	☐

Scenario 3

Du är medlem i en onlinegrupp där människor diskuterar vardagsfrågor. Under en diskussion börjar en person rikta hotfulla kommentarer mot en annan medlem. Kommentarererna eskalerar och innehåller tydliga antydningar om diskriminering och hot som kan uppfattas som brottsliga. Flera andra medlemmar är inloggade men ingen reagerar eller ingriper.

**Nedan följer tre påståenden där du tar ställning utifrån scenariot som du just läste.
Hur väl stämmer följande påståenden in på hur du skulle agera i situationen?**

	Instämmer inte alls	Instämmer delvis inte	Varken eller	Instämmer delvis	Instämmer helt
Jag skulle rapportera händelsen till polisen.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att det är mitt ansvar att rapportera händelsen.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag skulle tveka att rapportera av rädsla för negativa konsekvenser.	☐	☐	☐	☐	☐

Del 3: Upplevd social inkludering

Nästa del handlar om graden av social inkludering, det vill säga hur du själv upplever bland annat tillhörighet, meningsfullhet, stöd och möjlighet att påverka ditt liv och din omgivning.

Följande påståenden utgår från skalan Experiences of Social Inclusion Scale (ESIS), utvecklad av Leemann et al. (2022).

Hur väl stämmer följande påståenden in på dig?

	Instämmer inte alls	Instämmer delvis inte	Varken eller	Instämmer delvis	Instämmer helt
Mina vardagliga aktiviteter är viktiga för mig.	☐	☐	☐	☐	☐
Mitt liv eller min tillvaro har ett tydligt syfte.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag får uppskattning och positiv respons från min omgivning.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att andra människor behöver mig eller värdesätter min närvaro.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag är en del av en grupp eller gemenskap som är viktig för mig.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har förmåga att påverka beslut och situationer som rör mig i min omgivning.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag får stöd eller hjälp från andra i min omgivning när jag verkligen behöver det.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att människor i min omgivning/sociala relationer går att lita.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att människor i min omgivning/sociala relationer litar på mig.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag kan sätta upp mål för mig själv och har förmåga att uppnå dem.	☐	☐	☐	☐	☐

Del 4: Rapporterad tystnadskultur

I den sista delen följer ett antal påståenden som handlar om sociala normer, reaktioner och förväntningar i dina sociala sammanhang. Ta ställning till varje påstående utifrån hur du upplever din omgivning.

Hur väl stämmer följande påståenden in på dig och din omgivning?

	Instämmer inte alls	Instämmer delvis inte	Varken eller	Instämmer delvis	Instämmer helt
I mina sociala sammanhang är lojalitet mot gruppen eller gemenskapen något som värderas högre än att man uttrycker avvikande åsikter.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att det kan vara problematiskt att uttrycka kritik i min omgivning eller sociala sammanhang.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att det finns en förväntan att man håller god stämning i stället för att uttrycka avvikande åsikter i mina sociala sammanhang.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att människor i min omgivning tar avstånd från mig om jag inte delar majoritetens åsikt eller uppfattning.	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att människor i min omgivning ofta reagerar negativt när jag säger ifrån i en situation som känns fel för mig.	☐	☐	☐	☐	☐

Bilaga 12: Utskick till kommuner

Hej!

Vi vore tacksamma om detta mejl kan vidarebefordras till ansvarig inom brottsförebyggande arbete, säkerhet, beredskap eller socialt arbete.

Vi är två studenter från Högskolan i Skövde som under våren skriver vårt examensarbete. Studien undersöker hur social inkludering påverkar individers villighet att rapportera brott. Som en del av examensarbetet har vi utformat en enkät och undrar om ni har möjlighet att hjälpa oss genom att sprida den vidare via er verksamhet eller till relevanta målgrupper, exempelvis kommunanställda och/eller samhällsmedborgare. Vår förhoppning är att nå ett så brett och varierat urval som möjligt.

Enkäten är helt anonym, frivillig och används enbart i forskningssyfte. Datainsamlingen följer gällande forskningsetiska riktlinjer samt dataskyddsförordningen (GDPR).

Vi vänder oss till er eftersom ni arbetar nära invånare och lokalsamhället i frågor som rör inkludering, trygghet och delaktighet. Er verksamhet utgör därför en viktig aktör för att nå personer vars erfarenheter och perspektiv är värdefulla för studien.

Om intresse finns återkopplar vi gärna med studiens resultat efter avslutad datainsamling, vilket kan vara relevant för arbete i områden som social inkludering, trygghet och tillit i samhället. Självklart besvarar vi eventuella frågor eller lämnar mer information om studien.

Vänliga hälsningar,

Olivia och Elin

Studenter vid Högskolan i Skövde

Socialpsykologiska programmet

Bilaga 13: Publicering på Facebook

Hej!

Vi är två studenter som läser sista terminen på socialpsykologiska programmet vid Högskolan i Skövde och genomför just nu vårt examensarbete.

Studien syftar till att analysera sambandet mellan social inkludering och villighet att rapportera brott, samt huruvida boendekontext och tystnadskultur modererar sambandet.

Som en del av studien samlar vi in data genom en enkät, och vi skulle därför vara tacksamma om du har möjlighet att delta.

Enkäten är anonym och tar ca 5 min att besvara.

Du når enkäten via följande länk:

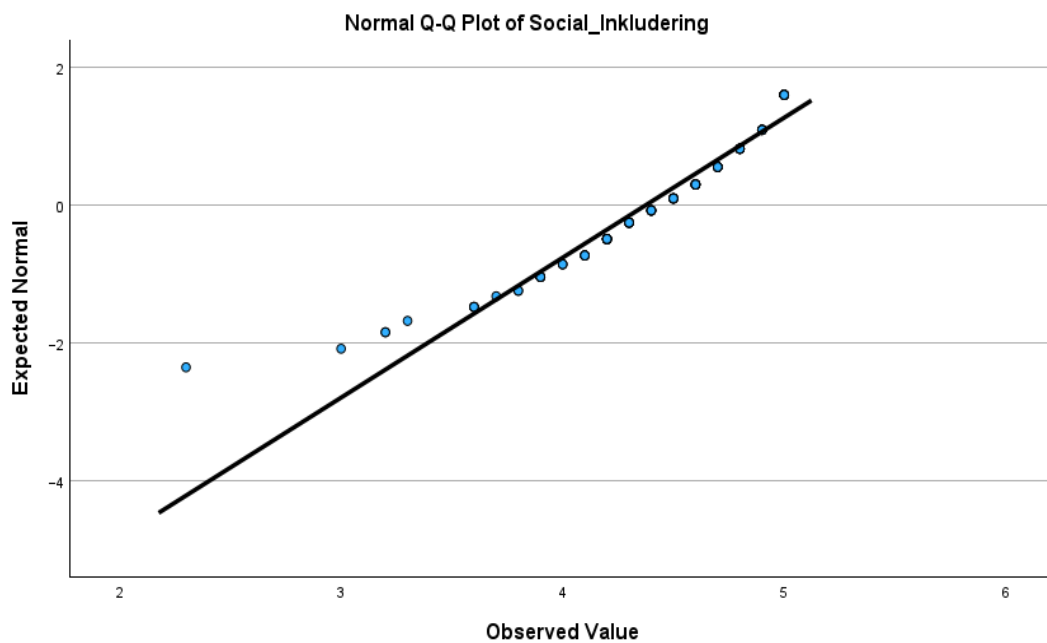
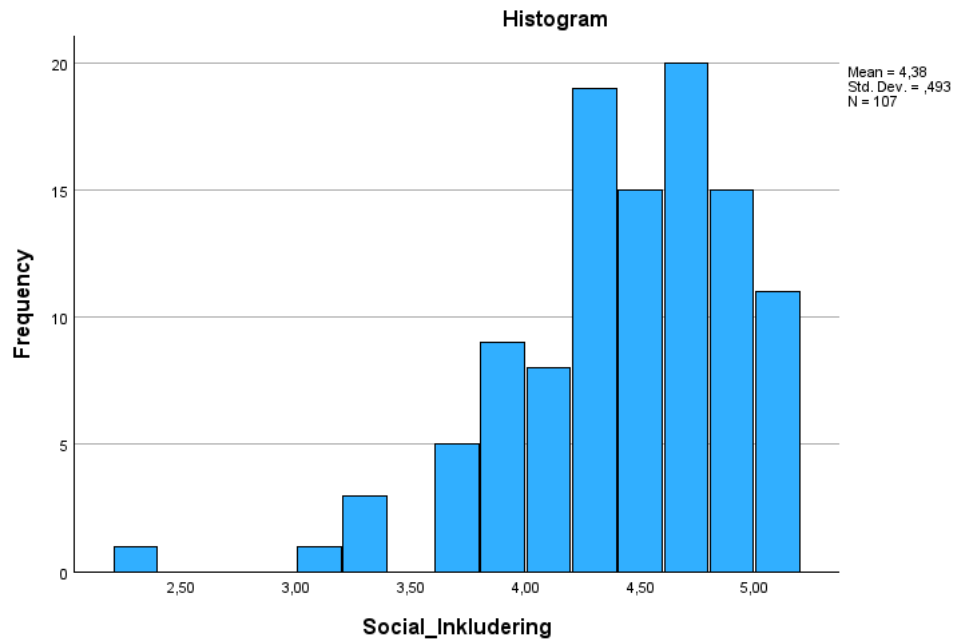
Stort tack för din medverkan!

Vänliga hälsningar,

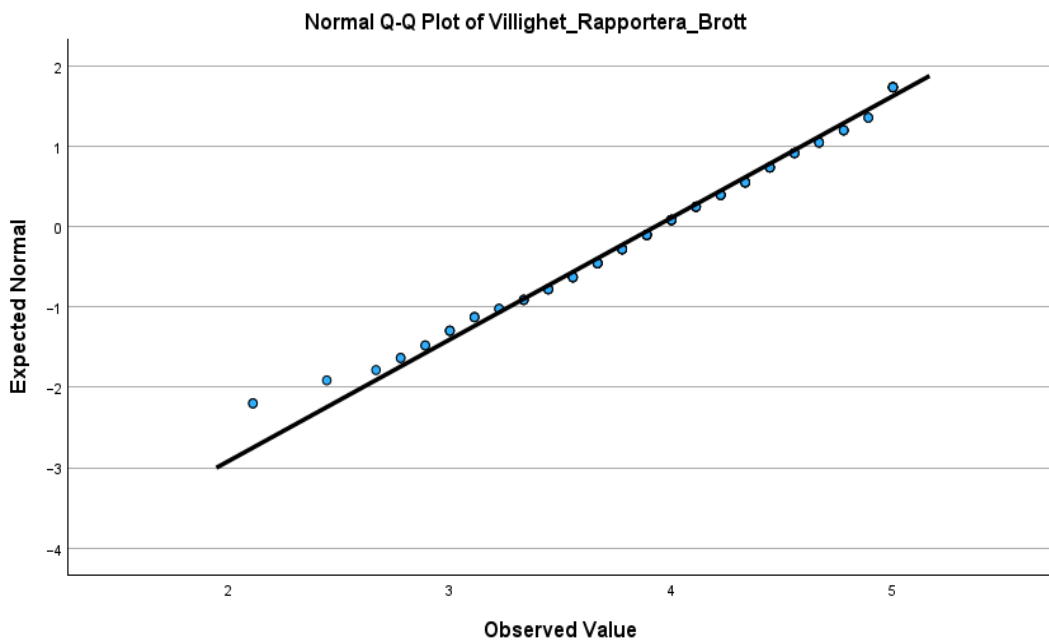
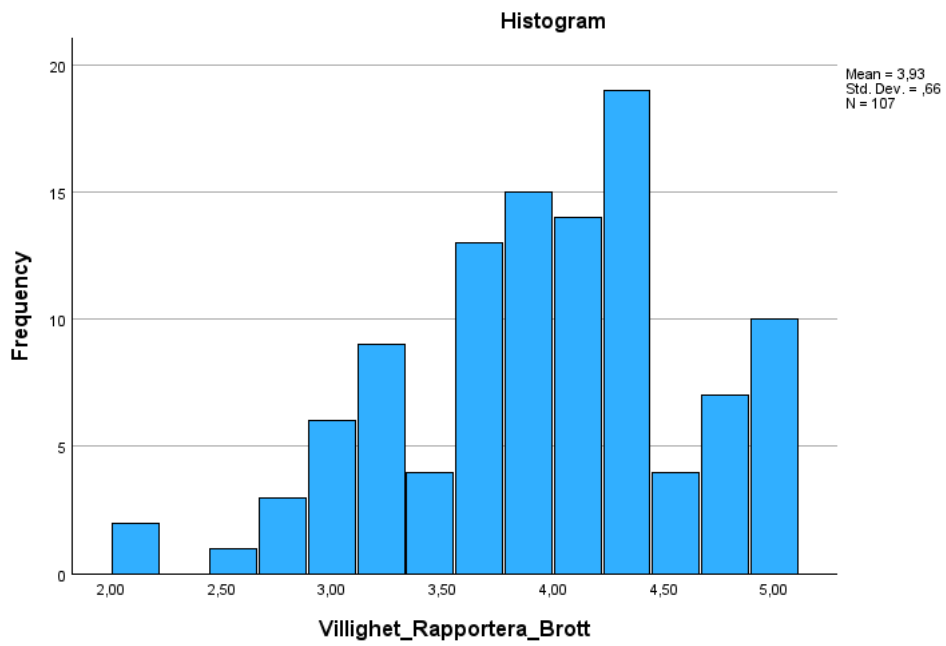
Olivia Lindstrand och Elin Dahlqvist

Bilaga 14: Histogram och Q-Q-plots över samtliga indexvariabler

1. Upplevd social inkludering

2. Villighet att rapportera brott

3. Rapporterad tystnadskultur

